

- Plutselig fikk vi et filmmiljø

Evaluering av Telemark fylkeskommunes
prøvetilknytning til Sørnorsk filmsenter

Åsne Dahl Haugsevje

TF-notat nr. 27/2013

Tittel: - Plutselig fikk vi et filmmiljø
Undertittel: Evaluering av Telemark fylkeskommunes prøvetilknytning til Sørnorsk filmsenter
TF-notat nr: 27/2013
Forfatter(e): Åsne Dahl Haugsevje
Dato: 20.11.2013
ISBN: 978-82-7401-643-9
ISSN: 1891-053X
Pris: 130,- (Kan lastes ned gratis fra www.telemarksforskning.no)
Framsidedfoto: ©iStock.com/bjones27
Prosjekt: Evaluering av Telemark fylkeskommunes prøvetilknytning til Sørnorsk filmsenter
Prosjektnr.: 20130690
Prosjektleder: Åsne Dahl Haugsevje
Oppdragsgiver: Telemark fylkeskommune

Spørsmål om dette notatet kan rettes til:

Telemarksforskning
Postboks 4
3833 Bø i Telemark
Tlf: +47 35 06 15 00
Epost: post@tmforsk.no
www.telemarksforskning.no

Resymé:

Rapporten er resultatet av en evaluering av Telemark fylkeskommunes prøvemedlemskap i Sørnorsk filmsenter. Rapporten konkluderer med at filmbransjen i Telemark er liten, men i positiv utvikling, og at Sørnorsk filmsenter har hatt gode ringvirkninger for bransjen. Telemark fylkeskommune anbefales å videreføre samarbeidet med Sørnorsk filmsenter som medeier, samtidig som det utarbeides en langsiktig strategi på filmområdet i Telemark.

Åsne Dahl Haugsevje er kulturviter (cand. philol.) fra Universitetet i Bergen, og er kulturforsker ved Telemarksforskning. Hun har tidligere arbeidet ved Høgskolen i Telemark, knyttet til masterstudiet i kulturstudier. Hun har erfaring fra forskning og utredning innenfor ulike kulturpolitiske emner, blant annet kulturelt entreprenørskap, den kulturelle skolesekken og Norges utenrikspolitiske satsing på samtidskunst. Haugsevje har for øvrig flere års erfaring fra ulike typer prosjektarbeid innenfor kommunesektor og næringsliv. I en periode har hun også arbeidet som kursholder og rådgiver for kultur- og reiselivsbedrifter over hele landet, som del av Innovasjon Norges kompetansehevingsprogram.

Forord

Den regionale rollen i norsk filmpolitikk ivaretas av de regionale filmsentrene. Telemark var i 2010 det eneste fylket i landet som ikke var tilknyttet et regionalt filmsenter. Aktører i filmmiljøet i Telemark ønsket en tilslutning til Sørnorsk Filmsenter. Telemark fylkeskommune gikk derfor i 2011 inn på en treårig prøveordning med Sørnorsk Filmsenter. Prøveordningen utløper i 2013, og Telemark fylkeskommune ønsker en evaluering av samarbeidet før det tas beslutning om en eventuell permanent avtale fra 2014.

Telemarksforskning fikk oppdraget med å evaluere prøveordningen. Denne rapporten er resultatet av evalueringsarbeidet. Arbeidet har hatt et omfang på i underkant av 4 ukeverk, og er utført i perioden 23. september til 20. november 2013.

Datainnsamling og analyse er gjennomført av undertegnede. Heidi Stavrum, Bård Kleppe og Ole Marius Hylland har gitt faglige innspill underveis.

Vi vil takke alle filmskaperne som har besvart spørreundersøkelsen, og alle som har stilt opp til korte eller lengre intervjuer. En særlig takk går til Kirsten Bonnén Rask ved Sørnorsk filmsenter som har brukt av sin tid for å hjelpe til med å skaffe nødvendig informasjon.

Bø, 20. november 2013

Åsne Dahl Haugsevje

Prosjektleder

Innhold

Sammendrag	7
1. Innledning.....	8
1.1 Oppdragets formål	9
1.2 Rapportens oppbygning.....	9
2. Metode og gjennomføring.....	10
2.1 Dokumentgjennomgang.....	10
2.2 Registerdata.....	10
2.3 Tildelingsoversikter	10
2.4 Survey.....	10
2.4.1 Utvalg av respondenter.....	11
2.5 Intervjuer.....	12
3. Filmarbeidere i Telemark.....	13
3.1 Hvor stort er filmmiljøet i Telemark?	13
3.1.1 Antall og type foretak i filmbransjen i Telemark.....	13
3.1.2 Hvor holder filmforetakene til?.....	14
3.1.3 Antall sysselsatte i filmbransjen i Telemark	15
3.1.4 Endringer i filmbransjen i Telemark	16
3.2 Hvor mye penger går til film i Telemark?	18
3.2.1 Finansieringskilder for film i Telemark.....	18
3.2.2 Tildelinger fra Sørnorsk filmsenter til film i Telemark.....	19
3.2.3 Fraværet av et regionalt filmfond	21
3.3 Hverdagen som filmarbeider i Telemark.....	21
3.3.1 Filmbransjen i Telemark i dag.....	24
4. Et eget filmsenter for Sørlandet og Telemark.....	26
4.1 Om Sørnorsk filmsenter.....	26
4.1.1 Hvem kan søke støtte fra Sørnorsk filmsenter?	27
4.1.2 Strategier og arbeidsmåter.....	28

4.2	Filmskapernes erfaringer med Sørnorsk filmsenter	29
4.2.1	Sørnorsk filmsenters støtteordninger	29
4.2.2	Sørnorsk filmsenters kompetansehevende tiltak	30
4.2.3	Sørnorsk filmsenter som bransjeutvikler	30
4.2.4	Forbedringspotensiale	31
4.3	Filmområdet sett fra kommunene	32
5.	Konklusjoner og anbefalinger	35
5.1	Anbefalinger	37
	Referanser	39
	Vedlegg	40

Sammendrag

Telemark var i 2010 det eneste fylket som ikke var tilknyttet et regionalt filmsenter. For å gi filmskapere i Telemark de samme mulighetene som filmskapere i andre fylker, besluttet Telemark fylkeskommune å gå inn på en avtale om et treårig prøvemedlemskap i Sørnorsk filmsenter i Kristiansand. Denne rapporten er resultatet av en evaluering av dette prøvemedlemskapet som utløper i 2013.

Underveis i arbeidet med evalueringen har det blitt tydelig at det er mye positivt på gang i filmmiljøet i Telemark, men at det foreløpig er begrensede resultater rent konkret. Støtteordningen som forvaltes av Sørnorsk filmsenter har fått søknader fra filmskapere i Telemark gjennom litt over to år. Det er en kort periode hvis en har ønske om å måle varige endringer.

Filmbransjen i Telemark er blant de minste i landet, og er foreløpig under etablering. De fleste filmarbeiderne i fylket holder til i Grenland. Det finnes pr. i dag ingen store produksjonsselskaper som kan ta rollen som «lokomotiv» for bransjen. Det er imidlertid tegn til at filmbransjen i Telemark er i positiv utvikling.

Tildelingene fra støtteordningen som forvaltes av Sørnorsk filmsenter utgjør en klar økning i offentlige midler til filmskapere i Telemark. Filmsenteret har også hatt andre positive ringvirkninger for filmbransjen i fylket, spesielt hva gjelder kompetansehevende og bransjesamlende tiltak.

Hovedkonklusjonen er at Sørnorsk filmsenter gjennom finansiell støtte, kompetanseheving og bransjetiltak har åpnet noen dører for filmskapere i Telemark, og at det er gode muligheter for at den begynnende satsingen vil kunne føre til en fortsatt positiv utvikling av en liten, men lovende, bransje.

Rapporten gir følgende anbefalinger for Telemark fylkeskommunes videre satsing på filmområdet:

- 1) Videreføre samarbeidet med Sørnorsk filmsenter og bli medeier
- 2) Utarbeide en langsiktig strategi for filmområdet i Telemark
- 3) Vurdere om eksisterende ordninger rettet mot barn og unge kan bygge opp under Sørnorsk filmsenters arbeid for unge filmskapere
- 4) Arbeide for en bedre forankring av filmsamarbeidet i kommunene og på andre relevante arenaer
- 5) På sikt vurdere etablering av et regionalt filmfond

1. Innledning

- Man kan spørre seg hvorfor man i det hele tatt skal lage film i Norge, sa den norske filmregissøren Arild Østin Ommundsen til Klassekampen i fjor sommer.¹ Det profesjonelle filmfagmiljøet befinner seg i USA, påpekte han, og til sammenligning blir Norge og Oslo en utkant.

Når Oslo er en filmfaglig utkant, hva skal vi da tenke om film fra andre norske byer, som for eksempel Skien eller Kragerø? Eller hva med film fra små steder som for eksempel Seljord? Jo, norsk film bør fortsette suksessoppskriften i distriktene, mener den samme Ommundsen som selv holder til i Stavanger:

[Vi] må snart lære oss at Oslo ikke er verdens navle. En av de viktigste grunnene til at jeg lager film, er at jeg vil fortelle historier fra miljø og landskap som jeg kjenner godt. Og jeg tviler på at det er bra for blodløpet til norsk film dersom alt skal sentraliseres²

Å gi stemme til utkanten er nettopp én av flere beveggrunner for norsk filmpolitikk på 2000-tallet. Regionaliseringen av filmpolitikken – og tanken om filmpolitikk som distriktspolitikk – er også bakteppet for daværende kulturminister Anniken Huitfeldts utsagn samme sommer om at det er viktig å få fortalt historier fra hele Norge³.

I den nasjonale filmpolitikken har de regionale filmsentrene en viktig plass. I *St.meld. nr. 22 (2006-2007) Veiviseren. For det norske filmloftet* blir den regionale filmpolitikken beskrevet i et eget kapittel. Stortingsmeldingen understreker at de regionale og de nasjonale støtteordningene skal utfylle og støtte opp under hverandre, og at dette er nødvendig for at de overordnede målene på filmområdet skal nås. Filmsentrenes driftskostnader finansieres over kommunale og regionale offentlige budsjetter. De statlige midlene som kanaliseres gjennom de regionale filmsentrene er øremerket til produksjon av kortfilm, dokumentarfilm, dataspill og animasjonsfilm, samt kompetansehevede tiltak og tiltak for barn og unge.

Filmmiljøet i Telemark er lite, både i antall filmarbeidere og i antall filmproduksjoner. De fleste av de som er aktive filmarbeidere innenfor kortfilm og dokumentarfilm, holder til i Porsgrunn eller Skien. Det finnes også et aktivt miljø i Kragerø. Enkelte filmskapere holder til også andre steder i fylket.

Telemark var i 2010 det eneste fylket i landet som ikke var tilknyttet et regionalt filmsenter. Aktører i filmmiljøet i Telemark ønsket en tilslutning til Sørnorsk Filmsenter. Telemark fylkeskommune gikk derfor i 2011 inn på en treårig prøveordning med Sørnorsk Filmsenter, en

---

¹ Arild Østin Ommundsen til Klassekampen, 07.08.2012, <http://www.klassekampen.no/60524/article/item/null/ikke-verdens-navle> (besøkt 11.11.2013).

² Ibid.

³ Anniken Huitfeldt til Nationen, 19.07.2012, http://www.nationen.no/2012/07/19/nyheter/kultur/film/norsk_filminstitutt/distrikt/7555197/ (besøkt 11.11.2013).

prøveordning som utløper i 2013. Telemark fylkeskommunes samlede tilskudd til filmsenteret i prøveperioden beløper seg til kr. 1.050.000,- som i sin helhet har gått til drift av senteret.⁴

Sørnorsk Filmsenter ble etablert i 2008, og eies av Vest-Agder fylkeskommune, Aust-Agder fylkeskommune og Kristiansand og Arendal kommuner. Da Telemark gikk inn som samarbeidspartner i 2011, åpnet dette muligheter for filmskapere i Telemark til å søke om finansiell støtte til prosjekter.

Denne rapporten sammenfatter resultater fra en evaluering som har hatt som formål å kartlegge hvilken nytte filmmiljøene i Telemark har hatt av tilknytningen til Sørnorsk filmsenter i prøveperioden 2011-2013. Rapporten skal danne grunnlag for å ta stilling til om fylkeskommunen skal videreføre samarbeidet med Sørnorsk filmsenter eller ikke, og om det ved en eventuell videreføring er aktuelt for fylkeskommunen å gå inn på eiersiden i selskapet.

1.1 Oppdragets formål

Oppdraget har hatt et todelt formål. For det første ønsket man en kortfattet beskrivelse av filmmiljøet i Telemark med fokus på bransjens omfang og filmskaperens arbeidsvilkår og ambisjoner. For det andre ønsket man å få undersøkt hvilke effekter samarbeidet med Sørnorsk filmsenter har hatt så langt for filmbransjen i fylket. Relevante spørsmål i denne sammenheng er hvorvidt prøvemedlemskapet har ført til en økning i offentlige midler til filmskapere i Telemark, hvorvidt de har fått produsert mer film, og om de har hatt nytte av kompetansehevede tiltak i regi av Sørnorsk filmsenter og fått bedre utviklingsmuligheter. For å kunne belyse disse spørsmålene krever det for øvrig at man setter filmområdet og Sørnorsk filmsenter inn i en større filmpolitisk og regionalpolitisk sammenheng.

1.2 Rapportens oppbygning

Rapporten er bygget opp etter følgende struktur: I kapittel 2 redegjøres det for hvilke metoder og framgangsmåter som er benyttet i arbeidet. Kapittel 3 beskriver filmbransjen i Telemark med fokus på omfang, endringer og arbeidsvilkår. I dette kapitlet følger også en kartlegging av offentlige midler som går til film i Telemark. I kapittel 4 redegjøres det for Sørnorsk filmsenters virksomhet, strategier og støtteordninger. Videre i kapitlet presenteres filmskaperens erfaringer med Sørnorsk filmsenter, og hva filmsenteret så langt har hatt å bety for filmbransjen i Telemark. Mot slutten av kapittel 4 presenteres kommunenes erfaring med Sørnorsk filmsenter og bransjen. I kapittel 5, som er siste kapittel, følger konklusjoner og anbefalinger.

---

⁴ Telemark fylkeskommune, saksframlegg: Driftsstøtte – Sørnorsk filmsenter. Kap. 551, Post 60.

2. Metode og gjennomføring

I arbeidet med evalueringen er det benyttet flere ulike metoder. I tillegg til en innledende dokumentgjennomgang, er det gjennomført en survey og flere intervjuer. Det er også innhentet data fra Brønnøysundregisteret og tildelingsoversikter fra ulike finansieringskilder som støtter utvikling og produksjon av film i Norge.

2.1 Dokumentgjennomgang

For å gjøre oss kjent med Sørnorsk filmsenter og filmbransjen i Telemark, har vi gjennomgått flere dokumenter. Følgende dokumenter har vært blant de mest sentrale:

- Saksframlegg, Telemark fylkeskommune: Fylkeskommunal tilrettelegging for film som næring i Telemark – orienteringssak.
- Saksframlegg, Telemark fylkeskommune: Driftsstøtte – Sørnorsk filmsenter, Kap. 551, post 60.
- Strategiplan for Sørnorsk filmsenter AS, 2013-2017.
- Vedtekter, Sørnorsk filmsenter AS.
- Årsrapporter, Sørnorsk filmsenter AS, 2010-2012.
- Årsregnskap, Sørnorsk filmsenter AS, 2011-2012.
- St.meld.nr. 22 (2006-2007): Veiviseren. For det norske filmloftet.

2.2 Registerdata

Registerdata fra Brønnøysund er innhentet for å kunne definere omfanget av Telemarks filmbransje, både med hensyn til antall filmforetak og antall sysselsatte i bransjen. Disse dataene gir også et perspektiv på hvor stor filmbransjen i Telemark er sammenlignet med andre fylker. Det er også innhentet historiske data tilbake til 2008, for å synliggjøre eventuell endring over tid.

2.3 Tildelingsoversikter

Sørnorsk filmsenters oversikt over tildelinger til film i Telemark er, naturligvis, inkludert i evalueringsmaterialet. Det er også innhentet informasjon om tildelinger de siste årene fra Norsk filminstitutt, Fond for lyd og bilde samt Fritt ord.

2.4 Survey

Mye av materialet i denne undersøkelsen er fremskaffet gjennom en survey som er sendt ut til filmskapere i Telemark. Vi valgte survey fremfor å intervju noen få utvalgte, fordi vi ønsket å få innspill fra flest mulig, også personer som ikke allerede er brukere av Sørnorsk filmsenter.

Surveyen er utarbeidet og distribuert gjennom det nettbaserte verktøyet SurveyXact, en løsning som er særlig utviklet for forskningsformål. I surveyen har vi søkt svar på hvordan det er å være

filmskaper i Telemark, hvilke erfaringer filmskaperne har med Sørnorsk filmsenter og hvilke effekter filmskaperne mener at prøveordningen har hatt for dem.

2.4.1 Utvalg av respondenter

Liste over mottakere av spørreskjemaet er generert hovedsakelig med utgangspunkt i oversikt fra Brønnøysundregistrene, nærmere bestemt registrerte foretak i Telemark med næringskodene⁵ 59.110 (Produksjon av film, video og fjernsynsprogrammer) eller 90.034 (Selvstendig kunstnerisk virksomhet innen litteratur). Den sistnevnte er inkludert for å fange opp eventuelle manusforfattere. I tillegg til disse har vi inkludert enkeltpersoner vi har fått oppgitt at står på Sørnorsk filmsenters kontaktlister. Filmmiljøet i Telemark er lite, og etter at det spredte seg i miljøet at Telemarksforskning hadde sendt ut denne surveyen, fikk vi noen henvendelser fra personer som ikke hadde mottatt invitasjon til å besvare surveyen, men som mente at de tilhørte målgruppen. Disse har også blitt inkludert i surveyen.

Filmbransjen består av folk med mange ulike bakgrunner, næringsforhold og geografiske tilhørigheter. Det er sannsynlig at vi ikke har nådd alle filmarbeidere i Telemark gjennom vårt utvalg. Næringskodene vi har benyttet, vil mest sannsynlig fange opp alle produksjonsselskaper og dermed de fleste og mest sentrale aktørene. Utover dette vil det være filmarbeidere som ikke har kommet med. Geografisk tilhørighet er også en metodisk utfordring for undersøkelser på filmområdet. Filmskaperne kan eksempelvis ha bostedsadresse i Oslo eller andre steder utenfor fylket, men like fullt opptre som filmarbeidere i Telemark. Forhold som dette tar ikke vårt utvalg høyde for, med noen få unntak der vi har fått kontaktopplysninger direkte fra Sørnorsk filmsenter.

Registreringer i Brønnøysundregistrene er i varierende grad utstyrt med e-postadresser, og blant dem som er registrert med e-post, vil det alltid være noen som ikke er oppdatert eller som har spamfiltre som gjør at surveyer ikke vil komme fram til mottaker. Dette utgjør en teknisk begrensning på hvor mange som faktisk får muligheten til å svare. Derfor er det en mulighet for at relevante filmskaperne i Telemark ikke har blitt en del av datagrunnlaget i undersøkelsen.

Spørreundersøkelsen ble sendt ut til 158 e-postadresser. 66 av disse er knyttet til filmforetak (næringskode 59.110). Av de 158 som har fått tilsendt spørreundersøkelsen, har 59 personer besvart, noe som gir en svarprosent på 37 prosent. Av disse 59 personene er det 28 personer som har hatt inntekt fra filmarbeid de siste tre år. 17 av disse 28 er knyttet til foretak som er registrert i Brønnøysund som filmforetak (næringskode 59.110), de resterende 11 er knyttet til foretak registrert på andre næringskoder.

Det er grunn til å tro at en stor andel av de 99 personene som *ikke* har besvart undersøkelsen, ikke arbeider med film, og dermed ikke er relevante for undersøkelsen. 89 e-postadresser var knyttet til foretak registrert med næringskode 90.034, selvstendig kunstnerisk virksomhet innen litteratur. Det er trolig et lite mindretall blant disse som arbeider med utvikling av filmmanus, og som derfor var relevante for undersøkelsen. Det er derfor grunn til å anta at spørreundersøkelsen har en rimelig god dekning.

---

⁵ Alle foretak, også enkeltpersonforetak, skal ha en næringskode. Næringskoden bestemmes ut fra hvordan foretakets virksomhet beskrives. Næringsgruppering og næringskoder er primært av statistisk interesse. Mer om næringskoder her: <http://www.ssb.no/bedrifter-foretak-og-regnskap/nace>

Materialet som har kommet inn gjennom spørreundersøkelsen i denne evalueringen, er basert på for få respondenter til at vi kan si særlig mye konkret rent statistisk. Kvalitativt sett, er materialet imidlertid rikt på informasjon. Det var kjent på forhånd at filmmiljøet i Telemark er lite, derfor ble flere av spørsmålene formulert som åpne spørsmål med kommentarfelt. Disse kommentarfeltene gir verdifull kunnskap om filmmiljøet i fylket og hvilken posisjon og betydning Sørnorsk filmsenter har for filmmiljøet.

2.5 Intervjuer

Intervjuer er gjort med to sentrale representanter for Sørnorsk filmsenter:

- Kirsten Bonnén Rask, daglig leder, Sørnorsk filmsenter
- Knut Inge Solbu, styremedlem, Sørnorsk filmsenter

Formålet med disse intervjuene var å gjøre oss kjent med henholdsvis Sørnorsk filmsenter og Telemarks filmbransje. Det var også sentralt i disse intervjuene å få informantenes syn på evalueringsspørsmålene, altså spørsmålene om i hvilken grad og eventuelt på hvilke måter filmsenteret har hatt betydning for filmskaperne i fylket. Intervjuene ble gjennomført over telefon og skype.

I tillegg til disse informantene, har vi gjennomført korte telefonintervjuer med representanter for de fleste kommunene der det finnes registrerte filmforetak. Ved oppstarten av evalueringsarbeidet, og spesifisert i vårt mandat, forelå det en plan om å intervju næringsapparatet, det vil si nærings sjefer og representanter for de interkommunale nærings selskapene. Det viste seg imidlertid underveis at det mange steder er lite kontakt mellom filmmiljøet og de kommunale nærings selskapene, men at kultursjefene ofte har bedre kjennskap til filmmiljøet i sine kommuner. Derfor ble enkelte representanter fra kulturavdelingene inkludert som informanter.

Flere av disse intervjuene har vært svært korte, og i noen tilfeller har de vært mer å regne for en «avsjekk» enn et intervju dersom informanten har hatt liten eller ingen kjennskap til filmmiljøet i sin kommune og/eller Sørnorsk filmsenter. Andre har vært av litt lengre varighet. Det er til sammen intervjuet 19 representanter for kommunene og de interkommunale næringsapparatene.

Ideelt sett kunne det vært gjennomført intervjuer med flere personer, både fra filmmiljøet og fra kommunene. Dette har ikke vært mulig å gjennomføre innenfor de rammene vi har hatt til rådighet for denne evalueringen. Dokumentgjennomgangen, registerdataene, tildelingsoversiktene, surveydataene og intervjumaterialet gir likevel *til sammen* et fyldig inntrykk av filmmiljøet og Sørnorsk filmsenter, og danner et godt grunnlag for å besvare evalueringsspørsmålene.

3. Filmarbeidere i Telemark

3.1 Hvor stort er filmmiljøet i Telemark?

Er det mange som jobber med film i Telemark? Er filmskaperne i Telemark spredt jevnt ut over Telemark, eller holder de til i bestemte deler av fylket? Og har filmbransjen i Telemark endret seg over tid? Registerdata fra Brønnøysundregistrene kan hjelpe oss nærmere svar på disse spørsmålene.

3.1.1 Antall og type foretak i filmbransjen i Telemark

I følge Brønnøysundregistrene er det registrert 88 foretak i fylket innenfor næringskoden 59.110 – produksjon av film, video og fjernsynsprogrammer. Av disse 88 foretakene er 9 aksjeselskap, 1 er en ideell organisasjon og resten er enkeltmannsforetak. På landsbasis er det registrert 4815 foretak på denne næringskoden, noe som betyr at kun 1,8 % av dem holder til i Telemark.

Det finnes imidlertid også folk som jobber med film som er registrert på andre næringskoder. For eksempel kan vi finne manusforfattere innenfor næringskoden 90.034 – selvstendig kunstnerisk virksomhet innen litteratur. Filmarbeidere finnes også blant fotografer, skapende og utøvende kunstnere innenfor ulike kategorier, samt innenfor informasjonsteknologi, kommunikasjonsdesign og grafisk virksomhet. Innenfor de samme næringskategoriene finnes det en stor mengde personer som ikke arbeider med film, og det er ikke uten videre enkelt å skille ut filmarbeiderne i dette landskapet.

Selv om vi regner med at det finnes noen filmarbeidere som er registrert på andre næringskoder, kan vi trolig anta at de fleste av de mest aktive filmarbeiderne er knyttet til ett eller flere av disse 88 foretakene. Ikke alle de registrerte foretakene er like aktive. Vårt inntrykk, basert på intervjuer, er at mellom 10 og 20 av foretakene har høy aktivitet, men dette er ikke bekreftet gjennom talldata.

Dataene viser at de fleste filmforetakene er enkeltmannsforetak. Dette kan sees som en indikator på en filmbransje som foreløpig er under etablering, og der det er mangel på store produksjonsselskaper med mulighet til å ansette et større antall personer. Den høye andelen selvsysselsatte kan også forklare hvorfor Norsk filmforbund, som er arbeidstakerorganisasjonen på filmområdet, bare har 4 medlemmer i Telemark. Medlemslisten teller 1009 medlemmer på landsbasis.⁶ Det kan trolig også være en relevant forklaring på hvorfor Produsentforeningen, som er arbeidsgiverforeningen på filmområdet, heller ikke har fått solid fotfeste i Telemark. Av de 120 produksjonsselskapene som er medlem av Produsentforeningen, holder ett av dem til i Telemark.⁷

Hovedinntrykket er at filmbransjen i Telemark er svært liten dersom vi ser på antall foretak og hvor stor andel av disse som består av enkeltpersoner.

---

⁶ Tall samlet inn av Telemarkforskning i forbindelse med arbeidet med Norsk Kulturindeks 2013.

⁷ I følge medlemsliste offentliggjort på Produsentforeningens nettsider: <http://www.produsentforeningen.no/medlemsliste.aspx> og <http://www.produsentforeningen.no/Info.aspx?wpage=3>, (besøkt 12.11.2013).

3.1.2 Hvor holder filmforetakene til?

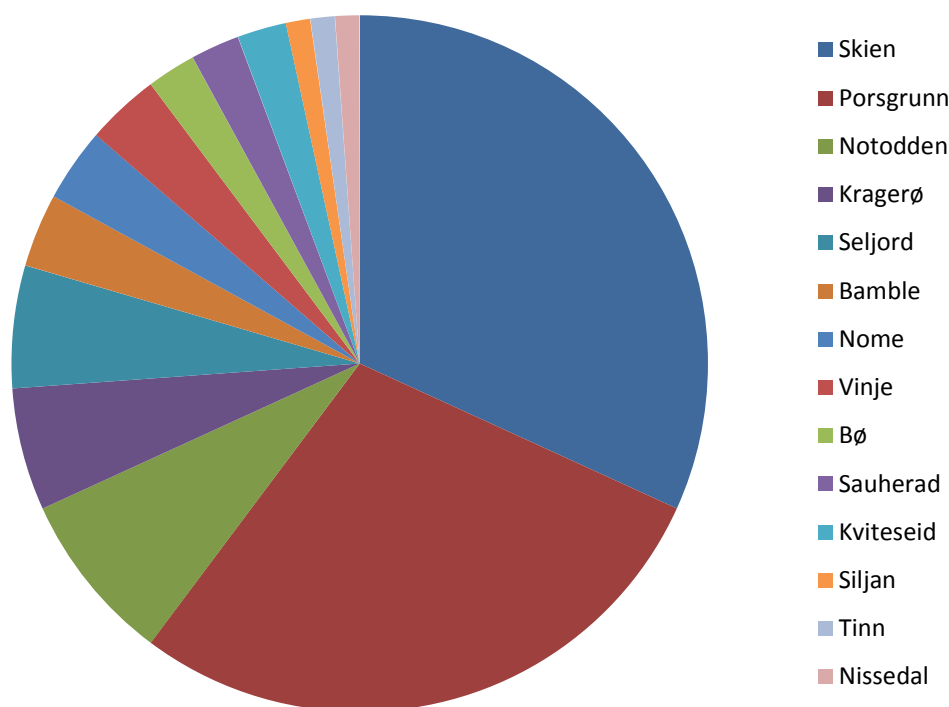
De 88 registrerte foretakene innenfor produksjon av film, video og fjernsynsprogrammer fordeler seg slik på kommunene i Telemark:

Kommune	Antall filmforetak
Skien	28
Porsgrunn	25
Notodden	7
Kragerø	5
Seljord	5
Bamble	3
Nome	3
Vinje	3
Bø	2
Sauherad	2
Kviteseid	2
Siljan	1
Tinn	1
Nissedal	1
Fyresdal	0
Hjartdal	0
Tokke	0
Drangedal	0

Tabell 1 Datakilde: Brønnøysundregisteret.

Vi ser at det er Skien og Porsgrunn som har flest registrerte foretak med henholdsvis 28 og 25. Notodden har 7, og Seljord og Kragerø har 5 hver. Fyresdal, Hjartdal, Tokke og Drangedal har ingen registrerte foretak innenfor denne næringskategorien. Det betyr imidlertid ikke nødvendigvis at det ikke finnes filmarbeidere i disse kommunene, men at de er registrert innenfor andre kategorier.

Nedenfor er de samme tallene illustrert ved hjelp av et sektordiagram. Diagrammet tydeliggjør at hovedvekten av fylkets filmforetak holder til i Skien og Porsgrunn:

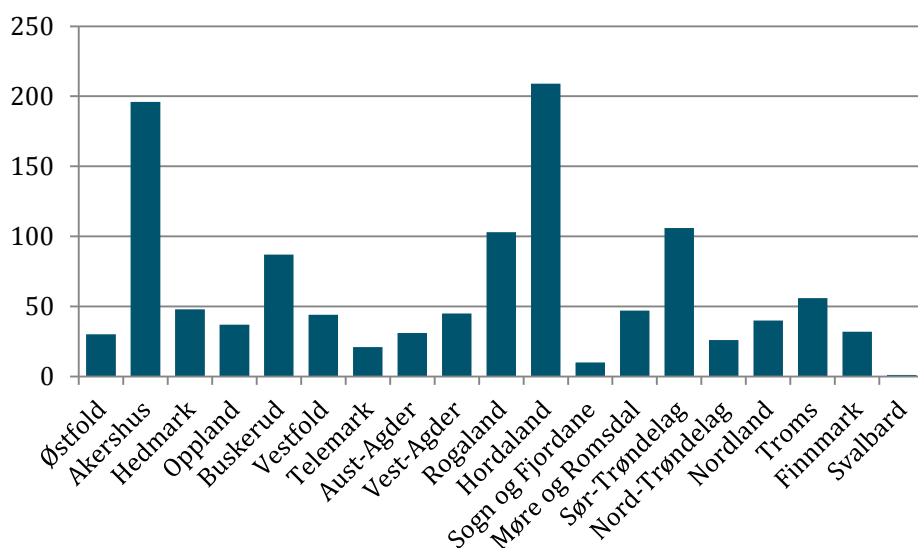
Figur 1 Datakilde: Brønnøysundregisteret.

Filmarbeidere jobber ikke nødvendigvis bare på ett sted. Mange filmarbeidere veksler mellom flere arbeidssteder. Nettverk og samarbeidsprosjekter forholder seg ikke til kommunegrenser, ei heller til fylkesgrenser. Filmarbeidere i Oslo eller andre steder utenfor Telemark lager film i Telemark eller sammen med filmarbeidere som bor og virker i Telemark. Filmarbeidere i Telemark er på sin side engasjert i filmprosjekter utenfor fylket eller i samarbeid med filmarbeidere utenfor fylket. Dette gjør at vi ikke kan sette et absolutt likhetstegn mellom filmmiljøet i Telemark og registrerte filmforetak i Telemark. Det er viktig å ha dette i bakhodet når man forholder seg til registerdataene ovenfor og til regional filmpolitikk generelt.

3.1.3 Antall sysselsatte i filmbransjen i Telemark

En skal ikke ha studert filmbransjen i Telemark lenge før en oppdager at det er mange av de registrerte foretakene som har lav eller ingen aktivitet. Registerdata på antall registrerte foretak forteller oss derfor lite om hvor mange personer som faktisk har filmarbeid som en vesentlig del av sin arbeidshverdag. Registerdata på antall sysselsatte, derimot, gir en pekepinn på omfanget av filmarbeidet. Søylediagrammet nedenfor viser antall sysselsatte i filmforetak⁸ i Telemark og alle landets fylker unntatt Oslo. Tallene er fra 2012, siste kvartal:

⁸ Begrepet «filmforetak» viser her til næringskode 59.110 – produksjon av film-, video- og fjernsynsprogrammer. Manusforfattere, fotografer, eller andre filmarbeidere som har arbeid i foretak som er registrert på andre næringskoder er ikke inkludert her.

Figur 2 Antall sysselsatte i filmforetak i alle landets fylker unntatt Oslo, 4. kvartal 2012. Kilde: Brønnøysundregisteret.

Antall sysselsatte viser i denne sammenheng til personer som har filmarbeid som sitt hovedarbeid. Det vil si at personer som har annet yrke som hovedyrke, men som jobber med film ved siden av, ikke er med i oversikten. Det er grunn til å tro at det er en del i Telemark som jobber litt med film, men som ikke har det som hovedyrke. Dette er imidlertid et generelt kjennetegn på filmbransjen, og trolig ikke noe som er spesielt for Telemark.

Av diagrammet kan en se at Hordaland, Akershus, Sør-Trøndelag og Rogaland peker seg ut som fylker med mer enn 100 sysselsatte filmarbeidere. Oslo ville med sine over 1900 filmarbeidere sprengt rammene for diagrammet. Diagrammet tydeliggjør at filmbransjen i Norge er konsentrert til filmmiljøene i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger. I landet for øvrig er filmbransjen heller liten. Telemark med sine 21 sysselsatte er av de tre skrinneeste filmfylkene. Bare Sogn og Fjordane og Svalbard har færre sysselsatte filmfolk.

At filmarbeidere bor i byer, og flest av dem i hovedstaden, er som forventet. Flere empiriske undersøkelser har påpekt nettopp det at kunstnerbefolkningen bor mer sentralisert enn resten av befolkningen, og at dette ser ut til å være stabilt over tid (Mangset 1998, Heian et.al. 2008). Det er også påvist at filmproduksjon er mer sentralisert enn andre former for kunstproduksjon (Mangset 1998: 33).

3.1.4 Endringer i filmbransjen i Telemark

I tillegg til å se på omfanget av sysselsetting, kan vi se på endringer i sysselsettingen over tid. Som tabellen nedenfor viser, har det skjedd en økning av sysselsettingen i filmforetak i Norge de siste årene. I perioden fra 2008 til 2012, har antall sysselsatte i filmforetak på landsbasis økt fra 2357 personer til 3123 personer, noe som er en økning på 32 % på 4 år:

Fylke	2008	2009	2010	2011	2012	Endring 2008-2012 (%)
Norge	2357	2452	2608	2934	3123	32
Oslo	1407	1509	1667	1904	1954	39
Hordaland	166	179	152	190	209	26
Akershus	175	172	184	199	196	12
Sør-Trøndelag	62	61	63	84	106	71
Rogaland	87	93	85	91	103	18
Buskerud	68	69	75	88	87	28
Troms	37	37	34	47	56	51
Hedmark	62	57	49	46	48	-23
Møre og Romsdal	26	26	29	21	47	81
Vest-Agder	50	44	44	46	45	-10
Vestfold	45	41	43	41	44	-2
Nordland	43	34	30	39	40	-7
Oppland	30	37	33	27	37	23
Finnmark	19	17	33	30	32	68
Aust-Agder	16	14	19	23	31	94
Østfold	27	27	22	20	30	11
Nord-Trøndelag	17	16	21	22	26	53
Telemark	17	14	17	15	21	24
Sogn og Fjordane	3	4	7	1	10	233
Svalbard		1	1		1	-

Tabell 2 Antall sysselsatte i filmforetak i alle landets fylker, i perioden 2008-2012, pr. 4. kvartal. (Filmforetak refererer her til næringskode 59.110 - Produksjon av film-, video- og fjernsynsprogrammer). Sortert etter antall i 2012. Kilde: Brønnøysundregisteret.

Oslo har hatt en økning på 39 % i denne perioden. Flere andre fylker har også hatt sterk vekst. Fylkene Sogn og Fjordane (233 %), Aust-Agder (94 %) og Møre Romsdal (81 %) er blant fylkene med sterkest vekst, men her er filmmiljøene små i utgangspunktet, slik at noen ekstra filmarbeidere gir store statistiske utslag.

Telemark har hatt en økning på 24 %, det vil si lavere enn landsgjennomsnittet i denne perioden. De siste to årene, det vil si i løpet av prøvemedlemskapet i Sørnorsk filmsenter, har økningen vært på hele 40 %. Vi snakker imidlertid om et beskjedent antall filmarbeidere og små svingninger fra år til år, noe som gir et for svakt grunnlag til å slå fast at det har skjedd en tydelig økning i filmbransjen i Telemark. Om veksten i sysselsettingen fortsetter også i 2013, gjenstår å se. Dersom den gjør det, er det grunn til å anta at samarbeidet med Sørnorsk filmsenter *kan* være noe av årsaken til dette.

3.2 Hvor mye penger går til film i Telemark?

3.2.1 Finansieringskilder for film i Telemark

Før Telemark knyttet seg til Sørnorsk filmsenter i 2011, var filmskapere i Telemark avskåret fra å søke regionale filmmidler såfremt det ikke var i samarbeid med filmskapere i andre regioner og man dermed kunne søke andre regionale filmsentre om midler. De aktuelle offentlige finansieringskildene fram til 2011 var i hovedsak Norsk filminstitutt, Fond for lyd og bilde⁹, Fritt ord og kommunale/fylkeskommunale midler. Det har altså eksistert finansieringsmuligheter også før 2011, men i hvilken grad har midler fra disse kildene gått til film i Telemark?

Norsk filminstitutt (NFI)

NFI har ikke fylkesvise oversikter over hvilke tiltak/prosjekter som har fått tilskudd. En gjennomgang av tildelingslistene fra NFI viser at filmskapere i Telemark er lite representert blant tilskuddsmottakerne. I 2013 har det foreløpig kommet to søknader fra produksjonsselskaper i Telemark, men begge er avslått. I 2012 fikk NFI to søknader, hvorav den ene fikk tildelt kr. 50.000,- i utviklingsstøtte.¹⁰ I 2011 kom det én søknad som ble avslått. I årene før 2011 ser det også ut til at det er få eller ingen søknader som er innvilget av NFI.¹¹ Vårt hovedinntrykk er at NFI har spilt og fortsatt spiller en ubetydelig rolle som finansieringskilde for filmskapere i Telemark.

Fond for lyd og bilde

Filmskapere i Telemark kan søke midler fra Fond for lyd og bilde. I perioden fra 2008 og fram til og med første tildelingsrunde i 2013, er det gjort tre tildelinger til filmskapere i Telemark: kr. 175.000,- og kr. 26.000,- i 2008, og kr. 200.000,- i 2012.¹²

Fritt ord

Fritt ord deler ut midler til produksjon av dokumentarfilm. I 2013 ligger det an til å bli anslagsvis 90 bevilgninger på landsbasis til dokumentarfilmprosjekter, noe som utgjør ca. 14 millioner kroner. De siste fem årene har Fritt ord bevilget ca. 50 millioner kroner fordelt på 330 bevilgninger.¹³ Fritt ord får få søknader fra dokumentarfilmskapere i Telemark. Antall bevilgninger er enda færre. I perioden fra 2008 og fram til november 2013¹⁴ er det gjort fire tildelinger til filmprosjekter i Telemark: kr. 250.000,- i 2008, kr. 50.000,- i 2009, samt to tildelinger i innværende år: kr. 200.000,- og kr. 150.000,-. Tildelingene har gått til prosjekter i Kragerø og Porsgrunn.¹⁵

---

⁹ Andre mulige finansieringskilder, slik som kommuner, fylkeskommune og private stiftelser og fond finnes også, men disse er ikke omtalt her.

¹⁰ Dette gjaldt kortfilmen Halleluja av produksjonsselskapet Copter, som holder til i Lunde, Nome kommune.

¹¹ Kilde: NFI. NFI gjør imidlertid oppmerksom på at informasjonen ikke er kvalitetssikret, og at det kan ha blitt tildelt midler til Telemark som ikke har framkommet i deres søk.

¹² Kilde: Fond for lyd og bilde.

¹³ Antall bevilgninger er ikke nødvendigvis synonymt med antall filmproduksjoner. Hvert enkelt filmprosjekt kan ha fått støtte i flere faser.

¹⁴ 1 av 7 tildelingsrunder i 2013 gjenstår.

¹⁵ Kilde: Fritt ord.

Andre regionale filmsentra

Filmskapere i Telemark kan få tildelt midler fra de andre regionale filmsentrene i tilfeller der filmprosjektet involverer fagfolk fra den aktuelle filmregionen og/eller der filmprosjektet har tematiske koblinger til den regionen. Et eksempel på det er Titanfilms produksjoner om forfatteren Levi Henriksen. Opptakene ble gjort på forfatterens hjemsted Kongsvinger, og det var lokale fagfolk med i produksjonen, noe som utløste støtte fra Østnorsk filmsenter. Muligheten til å søke regionale midler, om enn ikke fra egen region, har slik sett vært tilgjengelig for filmskapere i Telemark også før prøvetilknytningen til Sørnorsk filmsenter trådte i kraft.

Et hovedinntrykk er at det er få filmskapere i Telemark som har søkt støtte fra Norsk film-institutt, Fond for lyd og bilde, Fritt ord eller regionale filmsentra i andre landsdeler. Videre er det svært få søknader som er innvilget. Interessant å merke seg er at det er så godt som ingen som har kommet seg gjennom nåløyet hos Norsk film-institutt. De andre finansieringskildene har hatt noe betydning, men kun for noen få enkeltaktører.

3.2.2 Tildelinger fra Sørnorsk filmsenter til film i Telemark

Fra høsten 2011 kunne filmskapere i Telemark søke Sørnorsk filmsenter om støtte til prosjekter. Tabellen nedenfor viser hvor mye midler Sørnorsk filmsenter har tildelt filmskapere i Agderfylkene og Telemark til sammen i perioden 2011-2013, og hvor stor andel av den totale tildelingen som har gått til filmtiltak i Telemark eller til filmtiltak der filmskapere i/fra Telemark har deltatt. De utregnede tallene for Telemark er basert på oversikter over tildelinger slik det kommer fram i årsregnskapene, og sjekket ut med daglig leder i Sørnorsk filmsenter. Vi tar forbehold om at det kan være flere av tildelingene som kommer filmskapere til Telemark til gode, enn dem vi har regnet med her.

År	Totalt beløp for tildeling	Andel til Telemark	Prosentvis andel til Telemark
2011	3 704 198,00	160 000,00	4 %
2012	4 824 144,00	589 105,00	12 %
2013 ¹⁶	4 500 000,00	950 010,00	21 %

Tabell 3 Kilde: Sørnorsk filmsenter

---

¹⁶ Anslagsvise og foreløpige tall.

Går vi mer detaljert til verks i tildelingshistorikken, er midlene fordelt på følgende tiltak:

Tilskuddsmottaker	Tiltak	Beløp
2011		
Filmskaperne/Grønli skole	Thea Linnea	30 000,-
Titanfilm	Levi Henriksen	30 000,-
Media Service	Sørlandsrefseren	100 000,-
2012		
Zacha	Soga om Flatland	128 000,-
Jeanne Bø	Carmen	25 000,-
Pastichefilm	Venterom	25 000,-
Titanfilm	Levi Henriksen	38 920,-
Titanfilm	Levi Henriksen i Istanbul	20 000,-
Vepz Media	Drop outs	60 000,-
Film, teater og trær	Bank, bank, minibank	100 000,-
Vepz Media	Kameraets blikk på bevegelse	150 000,-
Titanfilm	Kortfilm med unge amatører	23 000,-
Solfrid Nikita Tveit Holand	Stemmer 2	Ca. 20.000,- ¹⁷
<i>Diverse mottakere</i>	<i>Reisestøtte</i>	<i>19 185,-</i>
2013		
Christiania film	Dalen som forsvant	100 000,-
Vepz Media	Sørlandsrefseren	200 000,-
Einherje film	Nocturno Culto til filmen	200 000,-
CFC Norge	Hallelujah	90 000,-
Vepz Media	Sykt mørkt	200 000,-
Venture film	Bli hørt!	95 000,-
<i>Diverse mottakere</i>	<i>Reisestøtte og arbeidsstipender</i>	<i>65 010,-</i>

Tabell 4 Kilde: Sørnorsk filmsenter

Merknader til tallene:

- Telemark kom inn under støtteordningene fra høsten 2011. Først fra 2012 har Telemark vært med i alle årets søknadsbehandlinger. Villa Lofoten fikk i 2012 kr. 80.000,- i tilskudd til en film om kvedetradisjoner i Telemark. Produksjonsselskapet holder ikke til i Telemark, men dokumentaren ble tatt opp i Telemark. Beløpet er ikke inkludert i oversiktene over.
- Sørnorsk filmsenter har i tillegg betalt kursavgiften for alle kurs i Kristiansand for alle kursdeltakere fra Telemark. Kursavgifter beløper seg til ca. kr. 20.000,- i 2012 og ca. kr. 15.000,- i inneværende år.¹⁸ Beløpene er ikke inkludert i oversiktene over.
- For 2013 er det videre satt av ca. 130.000,- til andre kurs, hovedsakelig rettet mot barn og unge.
- Tallene for 2013 er naturlig nok foreløpige, da det fortsatt gjenstår en tildelingsrunde. Hittil i år har Sørnorsk filmsenter delt ut kr. 950 010,- til filmtiltak i Telemark¹⁹, og samlet tildeling vil kunne bli noe høyere.

¹⁷ Andel av kr 100 000,-

¹⁸ Kilde: daglig leder, Sørnorsk filmsenter.

¹⁹ Kilde: foreløpig tilskuddsoversikt fra Sørnorsk filmsenter.

De tildelte midlene har i hovedsak gått til utvikling og produksjon av kortfilm og dokumentarfilm. Noe reisestøtte er tildelt. Noen midler har også gått til kurs/bransjerettede tiltak samt tiltak rettet mot barn og unge.

Knappe tre år er kort tid for å kunne si noe om endring. De totale tilskuddene i perioden 2011-2013 er heller ikke helt sammenlignbare, i og med at ordningen trådte i kraft fra høsten 2011, og 2013 ikke er avsluttet. Likevel kan vi konkludere med at det har skjedd en klar økning av midler fra Sørnorsk filmsenter til filmskapere i Telemark gjennom prøveperioden.

Tildelingsoversiktene viser at filmskapere i Telemark har fått langt bedre muligheter for å få finansiert filmprosjekter etter at Telemark inngikk prøveavtale med Sørnorsk filmsenter. Samarbeidet med Sørnorsk filmsenter har helt enkelt gitt mer penger til film i Telemark. Det er også en større bredde i hva som får støtte, enn hva som var tilfelle fram til 2011.

3.2.3 Fraværet av et regionalt filmfond

I den regionale infrastrukturen på filmområdet er de regionale filmfondene viktige aktører. Der filmsentrene støtter kortfilm og dokumentarfilm med ikke-kommersielle formål, støtter de regionale filmfondene kommersiell film, for eksempel spillefilm og TV-drama. Det finnes i dag ikke noe regionalt filmfond knyttet til den sørnorske filmregionen.

Den statlige støtten til regionale filmfond ble evaluert i 2011 (Ryssevik og Vaage 2011). Evalueringen avdekker at filmnæringen har hatt en mer positiv utvikling og en sterkere vekst i alle de fem regionene som betjenes av regionale filmfond, enn i de regionene som ikke har regionale filmfond. Regioner med filmfond har også hatt en mer positiv utvikling når det gjelder selskapsvekst, nyetableringer og verdiskaping enn hva som har vært tilfelle for filmbransjen i Oslo og Akershus (ibid). Filmskapere i Telemark ønsker seg en finansieringskilde for spillefilm og kommersielle formater, og etterlyser etableringen av et slikt regionalt filmfond.

3.3 Hverdagen som filmarbeider i Telemark

I denne evalueringen har det ikke vært rammer for å foreta en fullstendig kartlegging av filmmiljøene i Telemark. Gjennom intervjuer og surveydata har det imidlertid kommet fram informasjon som har gitt oss et inntrykk av hva som kjennetegner miljøene. I det følgende vil vi på grunnlag av intervju- og surveydata, gi en kortfattet og generell beskrivelse av filmbransjen i fylket.

Vi har spurt filmskapere i Telemark om de kan beskrive hverdagen som filmarbeider i Telemark. Beskrivelsene preges, ikke uventet, av utfordringer omkring finansiering og økonomi. Det påpekes at det generelt er vanskelig å leve av film, og kanskje enda litt vanskeligere i Telemark enn i Oslo eller de andre storbyene i Norge, som har utviklet et større filmmiljø. Det er en oppfatning om at sentrale filmmidler i liten grad går til filmskapere som holder til utenfor Oslo. En erfaren filmarbeider oppsummerer det på denne måten:

Vanskelig økonomi, manglende støtteordninger og en proteksjonistisk holdning fra «Oslomafiaen». Det er vanskelig å få innpass på Norsk filminstitutt dersom man ikke er med i miljøet i Oslo.

Oppfatningen om at Norsk filminstitutt diskriminerer filmskapere fra distriktene deles av filmskapere også andre steder i landet.²⁰

Det pekes videre på at markedet lokalt er lite og at markedet ikke har forståelse for at det koster mye penger å produsere film. Det hevdes også at det ikke er noen kultur i regionen for å benytte film til ulike formål, men at dette kan se ut til å være i positiv endring, og at større aktører i økende grad har begynt å våge å benytte lokale produsenter til oppdragsfilmprosjekter. Flere konstaterer at det er for lite penger og for vanskelig å skaffe finansiering som kan gjøre det mulig å gjennomføre større prosjekter, spesielt innen fiksjon. Kommunale og regionale myndigheter ser heller ikke i tilstrekkelig grad verdien av å finansiere film fra Telemark eller satse på film som næring.

Utover de økonomiske utfordringene, er det flere som nevner ensomhet, mangel på kompetente fagfolk og lite filmfaglig nettverk som ulemper ved å holde til i Telemark, som disse fire utsagnene fra forskjellige filmskapere uttrykker:

Vanskelig og ensomt, det krever mye å holde fast i et aktivt nettverk som hovedsakelig befinner seg i Oslo. [...] Det er det mellommenneskelige som går tapt ved at vi er så få og spredte i fylket.

For få folk med skikkelig kunnskap og utdanning.

Den største utfordringen er avstanden mellom folk med kunnskap om det å jobbe med film.

Mangelen på kvalifiserte produsenter; det er mange her som liker å lage film, men for få som faktisk skjønner vilkårene for å gjøre det.

Selv om reisetiden mellom Oslo og Telemark ikke er så lang, opplever flere filmskapere at de befinner seg langt unna der det skjer. En filmarbeider som har flyttet til Telemark fra Oslo, har erfart at overgangen er tøff:

Jeg må spre meg på mer, tjene mindre, jobbe mer alene og fortsatt sloss om de samme sentrale midlene.

En annen utfordring knyttet til beliggenhet, er mangel på godt teknisk utstyr. Flere filmskapere savner bedre muligheter for å leie utstyr lokalt, for å slippe å dra til Oslo eller Grimstad for å leie det man har behov for.

Oppsummert kan vi si at filmskapere i Telemark opplever utfordringer knyttet til finansiering, prissetting av eget arbeid, mangel på kompetanse, fagmiljø og nettverk, mangel på utstyr og mangel på politisk satsing.

Det er ikke slik at en lokalisering i Telemark bare skaper problemer og vanskeligheter for filmskaperne, det er også positive sider knyttet til dette. Når man som filmskaper først bor her, er det flere som har erfart at Telemark har en sentral plassering i forhold til samarbeidspartnere på Østlandet og på Sørlandet. Mye kommunikasjon skjer dessuten elektronisk eller over telefon, og da er geografi av mindre betydning.

---

²⁰ <http://www.nrk.no/kultur/mener-distriktene-er-film-glemt-1.8407756>,
<http://www.nrk.no/kultur/gir-ikke-filmstotte-til-distriktene-1.8247381>,
http://www.nationen.no/2012/07/19/nyheter/kultur/film/norsk_filminstitutt/distrikt/7555197/ (alle besøkt 13.11.2013)

Det påpekes også at det finnes «mange bra locations her» og romslig plass for filmproduksjon, og flere viser til Telemarks naturkvaliteter og lange tradisjoner for kunst og kreativitet, og de mulighetene alt dette gir for både kunstnerisk kreativitet og produksjon, og for personlig helse, familieliv og trivsel. Som filmskaper i Telemark har man tilgang til råstoff – fortellinger – som filmskaperne i Oslo ikke så lett «ser» eller har tilgang til. Fortellingene i Telemark representerer noe kvalitativt annet enn fortellingene som kommer fra sentrum, og kan sees som et fortrinn for filmskaperne i regionen.

En annen fordel ved nettopp å ikke holde til i Oslo, som trekkes fram av flere, er at konkurransen i Telemark er mindre, fordi det ikke er så mange om beinet. Det vises også til at Telemark med sitt lille filmmiljø er oversiktlig, lite og «tett». Filmmiljøet preges, sier flere, av hyggelige mennesker med litt mindre spisse albuer enn de har erfart andre steder. Noen opplever det som lett å få hjelp fra andre, det være seg fra kolleger, fra enkeltpersoner som oppleves som ildsjeler f.eks. i kommunen, eller for den saks skyld fra politiet hvis man skulle ha behov for å stenge av en gate under produksjon. Det pekes videre på at filmmiljøet i Telemark har tette koblinger til musikk- og teatermiljøet, noe som gir enkel tilgang på folk, kompetanse og teknikk som dette miljøet har mye av, for eksempel lys, røykmaskiner, riggeutstyr, kulissemakere, rekvisitører m.m.

En filmskaper uttrykker seg slik:

Det er ikke så mange som lager film, så når noen først trår til, er det lettere å få hjulene til å snurre.

Filmskaperne har flere eksempler på situasjoner hvor de har fått låne verdifulle rekvisitter helt gratis, og mener dette ikke uten videre ville latt seg gjøre i Oslo:

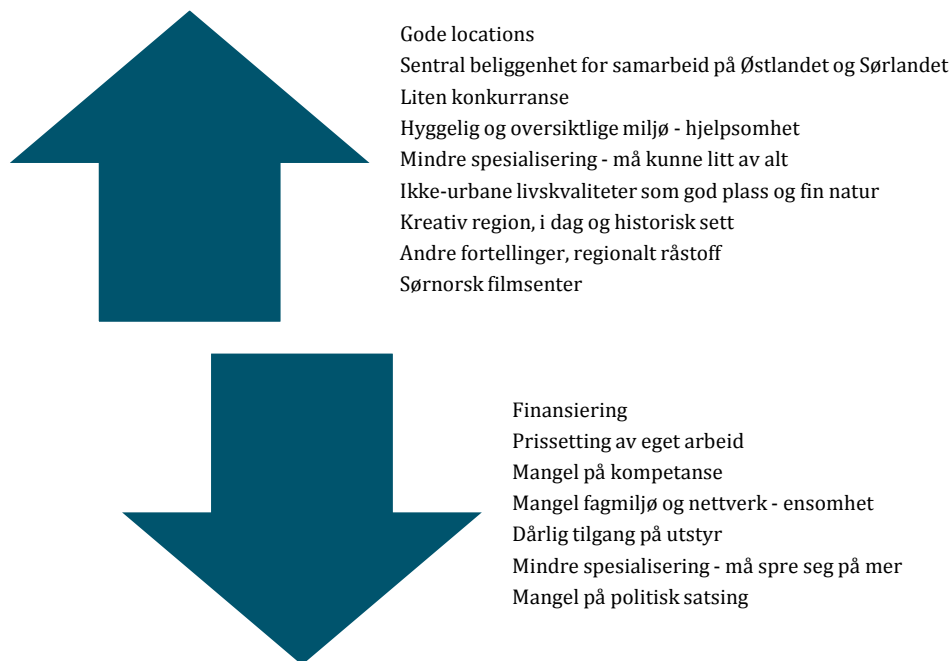
Jeg har hatt besøk av spillefilmprodusenter i Oslo som seriøst har diskutert å flytte til Telemark nettopp pga. disse fordelene.

I et lite filmmiljø som i Telemark er det også slik at hver enkelt filmarbeider må spre seg på flere kompetanseområder. I Oslo kan du om du f.eks. er en dyktig fotograf eller en dyktig klipper, ha nok å gjøre på disse områdene. I Telemark må du kunne litt av alt. Noen ser det som en ulempe, mens andre opplever det som utviklende.

Sist, men ikke minst, blir Sørnorsk filmsenter trukket fram som en fordel for filmarbeidere i Telemark. Enkelte, som denne respondenten, går så langt som å bemerke at vedkommendes eget tilhold i Telemark framover er avhengig av Sørnorsk filmsenter:

Etter at Kirsten [daglig leder i Sørnorsk filmsenter] og Sørnorsk filmsenter er kommet inn for oss filmarbeidere i Telemark, er livet som filmarbeider blitt betydelig bedre. Hun reiser langt, besøker oss, bryr seg, støtter oss, kjemper vår sak. Kort sagt, hun og senteret er en betydelig merkbar ressurs for oss som prøver å overleve utenfor de «grytene» som står først i køen for 99% av all filmstøtte (Oslo, Bergen, Stavanger, Trondheim). Hvis hun også forsvinner, ja, da flytter vi garantert.

Oppsummert er fordelene ved å være filmskaper i Telemark knyttet til den sentrale beliggenheten som gjør det enkelt å samarbeide med folk både på Østlandet og Sørlandet, mange fine locations, liten konkurranse, hyggelig og oversiktlig miljø, hjelpsomhet, mindre spesialisering, ikke-urbane livskvaliteter, god plass og fin natur. Telemark som kreativ region blir også trukket fram, og at det finnes god tilgang på andre fortellinger som skiller seg fra de fortellingene som Oslo-baserte filmskaperne forteller. Til sist trekkes Sørnorsk filmsenter fram som en fordel i seg selv. Det siste kommer vi tilbake til i kapittel 4.

Figur 3 Fordeler og ulemper ved å holde til i Telemark, slik filmarbeiderne selv ser det.

Materialet fra surveyen viser at filmarbeidere i Telemark har store drømmer og ambisjoner. Mange av filmarbeiderne som har besvart surveyen forteller at de ønsker å arbeide med filmproduksjon også i årene framover. Flere har mer eller mindre konkrete prosjektideer som de håper å få realisert. Noen oppgir at de drømmer om å arbeide med prosjekter med høy kvalitet, og større prosjekter som er av lengre varighet enn i dag, og noen nevner at de håper å få drive med spillefilm.

Flere av filmarbeiderne håper å bygge opp produksjonsselskapet sitt, ansette flere, øke antall kunder og omsetning. Flere håper også at filmmiljøet i fylket skal vokse seg større og sterkere, at kvaliteten på hva som produseres skal øke, og at det blir produsert mer.

Noen uttrykker bekymring for hva som vil skje med filmmiljøet i Telemark hvis fylkeskommunen ikke opprettholder koblingen til Sørnorsk filmsenter. Flere hevder at filmskapere vil komme til å flytte ut av Telemark dersom fylkeskommunen trekker seg ut av samarbeidet med filmsenteret, og at dette vil bety kroken på døra for bransjen i fylket.

3.3.1 Filmbransjen i Telemark i dag

Vårt samlede materiale gir grunnlag for å gi en generell beskrivelse av filmbransjen i Telemark slik den framstår i dag.

Ung og ny

Mange av våre informanter kommenterer at filmbransjen i fylket er både ung og ny. Mange av filmarbeiderne i fylket er forholdsvis unge i alder, gjerne i 20-årene og ofte uten forsørgeransvar eller egen bolig, noe som gjør dem fleksible og lite avhengige av faste inntekter. Det finnes mange unge talenter. Men det finnes også eldre og mer etablerte filmarbeidere i bransjen.

Enkelpersoner og små bedrifter

Et annet trekk ved Telemarks filmbransje er, som vi allerede har nevnt, at den består av en håndfull forholdsvis små produksjonsselskaper registrert som aksjeselskaper, samt et større antall enkeltpersonsforetak. Det er ikke så mange av aktørene som driver rendyrket filmproduksjon, men kombinerer film- og tv-produksjon. Surveydataene viser også at mange av filmarbeiderne selv tar hånd om mange eller alle deler av en filmproduksjon, altså at en og samme person utvikler manus, regisserer, styrer kamera, klipper og redigerer. Enkelpersonsforetak og små selskaper er utbredt i filmbransjen mange steder, slik sett skiller ikke Telemark seg ut. Men der andre fylker har mange små og noen få store aktører, mangler Telemark foreløpig en slik «spydspiss» med flere produksjoner og flere ansatte, som kan bidra til å løfte og profesjonalisere miljøet som helhet.²¹ Satt litt på spissen, kan vi si som én informant gjorde, at filmmiljøet i Telemark foreløpig er mer der at de «produserer 25.000-kroners-produksjoner for julebordet til Sparebank1 enn store 1,5 millioners-produksjoner».

Sammensatt og mangesyslende

Et tredje trekk ved miljøet kan sies å være at det er få som utelukkende lever av arbeid knyttet til film. Mange har annet arbeid som sitt hovedarbeid eller som tilleggsarbeid. Det er flere i bransjen som ønsker å leve av film, men som ikke klarer det per i dag. Her skiller ikke filmskapere i Telemark seg fra filmskapere andre steder i landet. Filmbransjen er som kulturnæringer flest mye preget av pragmatiske økonomiske strategier, f.eks. mangesysleri (se f.eks. Stavrum 2009). I Telemark finner vi hele spekteret, både de som kun arbeider sporadisk med film, de som kombinerer mye filmarbeid med noe annet arbeid og de som lever 100 % av filmarbeid. Det er imidlertid mange som har høye ambisjoner for sin egen karriere innen film – som ønsker å lage god film, mye film og som ønsker å leve av det.

Lite samlet bransje

En fjerde oppfatning som har kommet til syne både i intervjuer og gjennom survey er at bransjen har vært lite samlet, og at filmarbeidere i Telemark sitter på hver sin tue uten å utnytte hverandres kompetanse eller nettverk. Flere hevder samtidig at Sørnorsk filmsenter har hatt positiv effekt nettopp på dette området. Dette kommer vi tilbake til senere.

Bransje i vekst

En femte påstand som går igjen i vårt materiale, er at bransjen i Telemark er i vekst. Vi kan, iallfall ikke foreløpig, finne igjen denne veksten i reelle tall, jf. kapittel 3.1.3. Men både blant filmaktørene selv og blant personer som kjenner filmmiljøet uten selv å være filmarbeidere, finnes det en klar oppfatning om at denne bransjen er voksende i Telemark. Sørnorsk filmsenters daglige leder bekrefter denne fornemmelsen, og viser til økt aktivitet, mer engasjement og ikke minst stigende kvalitet på prosjekter og søknader. Daglig leder mener dette på sikt også vil kunne føre til vekst i antall produsentselskaper.

---

²¹ Innenfor Sørnorsk filmsenters geografiske nedslagsfelt er Novemberfilm AS i Arendal et eksempel på en slik «spydspiss» som virker positivt inn på hele filmmiljøet på Agder.

4. Et eget filmsenter for Sørlandet og Telemark

Det har gjennom 2000-tallet vært en kraftig økning i den regionale satsingen på film i Norge. Regionale filmtiltak er en del av den statlige filmsatsingen. I Stortingsmelding nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren. For det norske filmloftet* slås det fast at

De regionale filmsentrene er filmfaglig og filmkulturelt forankret, og har som formål å utvikle en regional filmkultur. De regionale filmsentrene er viktige for å bygge opp talenter regionalt, utvikle en regional bransje, samt øke interessen for filmkultur lokalt. De regionale filmsentrene bør også ha en viktig funksjon i forhold til barn og unge (Kultur- og kirkedepartementet 2007:94).

De statlige midlene til de regionale filmsentrene fastsettes årlig i statsbudsjettet. Midlene skal gå til utvikling og produksjon av kortfilm og dokumentarfilm, kompetansehevende tiltak og tiltak for barn og unge. Driftskostnadene til filmsentrene skal dekkes regionalt (Kultur- og kirkedepartementet 2007).

Det eldste regionale filmsenteret er Nordnorsk filmsenter som ble etablert i 1979. I 1994 ble Vestnorsk filmsenter etablert. Sørnorsk filmsenter var ett av flere filmsentre som så dagens lys utover på 2000-tallet (Midtnorsk filmsenter 2005, Østnorsk filmsenter 2006, Sørnorsk filmsenter 2008, Internasjonalt samisk filmsenter 2009 og Viken filmsenter 2011). I løpet av 2000-tallet har det også blitt etablert sju regionale filmfond som tildeler støtte til lengre formater med større budsjetter som for eksempel spillefilm og tv-drama. Pr. i dag finnes det ikke noe filmfond som dekker Telemark, og filmskapere i Telemark har derfor ikke mulighet til å søke regionale midler til større produksjoner eller langfilm.

I dette kapitlet beskriver vi selskapet Sørnorsk filmsenter, dets historie, strategier og arbeidsmåter. Dernest vil vi summere opp hvordan Sørnorsk filmsenter framstår sett fra filmskaperens ståsted.

4.1 Om Sørnorsk filmsenter

Sørnorsk filmsenter AS ble etablert i 2008 som et aksjeselskap med 100 % offentlig eierskap og ideell karakter. Kristiansand kommune er den største eieren med 40 % av aksjene. Øvrige eiere er Vest-Agder fylkeskommune (30 %), Aust-Agder fylkeskommune (20 %) og Arendal kommune (10 %). Telemark fylkeskommune er samarbeidspartner i perioden 2011-2013, men er ikke på eiersiden. Selskapet er lokalisert til Kristiansand, og har alle tre fylker som sitt nedslagsfelt.

I *Strategiplan for Sørnorsk filmsenter AS 2013-2017* er selskapets formål formulert på følgende måte:

Formålet til Sørnorsk filmsenter AS er å være den viktigste aktøren innenfor utviklingen av filmindustrien i Agder og Telemark. Senteret skal bidra til å gjøre filmbransjen til en bærekraftig næring, være en pådriver for at der produseres mer film i alle kategorier i landsdelen, samt at historier fra Agder og Telemark bliver til filmhistorier. Sørnorsk filmsenter AS ønsker (...) [å bidra] til utviklingen og produksjonen av en rekke film og produksjoner,

som har en høy standard og som både kan underholde og være med til at sette en dagsorden. Filmene skal være relevante for et regionalt publikum og med en god lokal forankring også for et nasjonalt og internasjonalt publikum. Sørnorsk filmsenter ønsker gjennom sin støtte at skape bedre vilkår for den audiovisuelle bransje gjennom en åpen dialog og gjennom utprøvingen av nye veier til god film.²²

Filmsenteret skal med andre ord være pådriver for det regionale filmmiljøet, bidra til at det produseres mer film i regionen, bidra til å øke kvaliteten på produksjonene, skape dialog med bransjen og bidra til nyskaping på den regionale filmfronten.

For å utvikle filmbransjen i regionen faglig og kunstnerisk, skal filmsenteret, slik det er nedfelt i vedtektene:

- Forvalte midler til utvikling og produksjon av audiovisuelle produksjoner som kortfilm, dokumentarfilm, animasjonsfilm og dataspill.
- Forvalte midler til utvikling av filmfaglige tilbud til barn og unge.
- Forvalte midler til kompetanseutviklende tiltak, også for barn og unge.
- Gjennomføre kurs og andre kompetanseutviklende tiltak, også for barn og unge.
- Bistå med rådgivning ovenfor bransjen.
- Bidra til utvikling av faglig nettverk.
- Bidra til at kulturpolitiske målsettinger innfris, og at bransjen som helhet stimuleres til kunstnerisk og faglig utvikling.
- Samt alt som naturlig står i forbindelse med dette, herunder investeringer og deltakelse i andre selskaper.²³

Samlet sett ligger det ambisiøse forventninger i disse vedtektene. Alt skal dessuten ivaretas av et selskap som har én ansatt – daglig leder. Som regionalt filmsenter forvalter Sørnorsk filmsenter midler fra Kulturdepartementet som skal gå til utvikling og produksjon av kort- og dokumentarfilm, kompetansehevede tiltak og tiltak for barn og unge. Produksjoner kan få støtte uavhengig av om de er ment for TV eller andre visningsarenaer. Oppdragsfilm og reklamefilm gis det derimot ikke støtte til. I 2013 har selskapet hatt 4,5 mill. til utdeling.²⁴

4.1.1 Hvem kan søke støtte fra Sørnorsk filmsenter?

Sørnorsk filmsenters målgruppe er profesjonelle filmskapere som bor og produserer på Sørlandet eller i Telemark.²⁵ Hovedregelen er at søkere om tilskudd til utvikling og produksjon må ha audiovisuell produksjon som hovedformål og må være registrert som produksjonsselskap. Disse to kravene kan fravikes hvis prosjektet det søkes om vurderes til å ha særlig høy kunstnerisk kvalitet eller har andre kvaliteter som gjør at det peker seg ut. Prosjekter som innspilles i regionen med regional regissør, produsent eller co-produsent og med stor andel regionale filmarbeidere blir

---

²² Strategiplan for Sørnorsk filmsenter AS 2013-2017.

²³ Vedtekter Sørnorsk filmsenter AS, <http://www.sornorskfilm.no/index.php?menuid=23&expand=10,23> (besøkt, 15.10.2013)

²⁴ <http://www.sornorskfilm.no/> (besøkt 26.09.2013)

²⁵ Sørnorsk filmsenter: Årsrapport 2012.

prioritert. Det kan også gis støtte til film med begrunnelse at *temaet* kan knyttes til regionen, men dette blir ikke prioritert like høyt.²⁶

4.1.2 Strategier og arbeidsmåter

Dokumentanalyse og intervjuer med daglig leder og ett styremedlem i Sørnorsk filmsenter er våre innganger til filmsenterets strategier og arbeidsmåter.

I strategiplanen²⁷ trekkes de store linjene for virksomheten fram til 2017 opp. Litt forenklet, kan satsingsområdene sammenfattes slik:

- Stimulere til økt produksjon av kort- og dokumentarfilm
- Satse på utvikling av audiovisuelle produksjoner rettet inn mot barn og unge
- Samarbeide med bransjen for å skape en bæredyktig næring gjennom nye arenaer og nye finansieringskilder
- Finne veier og kilder til finansiering av spillefilm og tv-serier, for å skaffe filmskapere større inntekter og for å holde på fagfolkene i regionen
- Satse på å utvikle «den gode historie»
- Være pådriver for at filmarbeidere skal kunne leve av å utvikle, produsere og distribuere film, og gi dem faglig påfyll
- Rekruttere flere kvinner til bransjen
- Drive talentutvikling i samarbeid med filmverksteder, kommuner, fylker og Den kulturelle skolesekken.
- Initiere tiltak mot barn og unge
- Synliggjøre film som en viktig del av landsdelens kulturtilbud

En sentral del av det konkrete arbeidet til filmsenteret, er å ha kontakt med filmskapere i forbindelse med søknad om støtte. Daglig leder er opptatt av å veilede filmskaperne underveis i søknadsprosessen. Når den ferdige søknaden foreligger til behandling i styret, er daglig leder allerede gjerne godt kjent med prosjektet. Formålet med denne rådgivningen er både å bidra til at filmprosjektene blir best mulig, og et ledd i en generell kompetanseheving.

Kursene som blir arrangert retter seg mot produsenter, manusforfattere, regissører og fagområder, og kursholderne skal være, som det står i strategiplanen, «blant de beste nasjonalt og internasjonalt». Filmsenteret ønsker å legge lista høyt, slik at de mest erfarne og profesjonelle også får utbytte av kursene, ikke bare nybegynnerne. Alle kurs som arrangeres i Kristiansand er gratis for deltakere fra Telemark (og Agder), og det er lagt opp til en støtteordning der kursdeltakere kan søke om støtte til reise og opphold.

I tillegg til kursene er det gjennomført andre seminarer og samlinger som har som formål å være uformelle møteplasser for filmskapere med ulik erfaring og bakgrunn. Samlingene skal stimulere fellesskap, læring og samarbeid mellom enkeltpersoner i filmmiljøet.

De fleste kurs og samlinger er til nå gjennomført i Kristiansand der filmsenteret har tilgang på gratis lokaler. Ett kurs ble gjennomført som et nettbasert kurs. I framtida kan det være aktuelt å

---

²⁶ Sørnorsk filmsenter: Årsrapport 2012.

²⁷ Strategiplan for Sørnorsk Filmsenter AS 2013-2017.

arrangere kurs eller samlinger også i Grenland, avhengig av hvorvidt det kan la seg forsvare økonomisk.

Det er imidlertid ikke slik at filmskaperne alltid må komme til Kristiansand. Daglig leder prioriterer å besøke filmskaperne og ha møter med dem i Telemark. I tillegg til personlige møter og søknadsveiledning med de enkelte produsentene, har filmsenteret en nettside og en facebookside der de legger ut aktuell informasjon og informerer om støtteordninger, ressurser m.m. Det finnes også en åpen gruppe på Facebook for film- og tv-folk i Telemark, som filmsenteret bruker som informasjonskanal. Kapasiteten til generell markedsføring av filmsenteret og de tjenester og støtteordninger de tilbyr, er ellers noe begrenset. Daglig leder opplever det også som et dilemma å skulle bruke mye tid på informasjon og markedsføring for å nå ut til flest mulig, når midlene som til syvende og sist skal fordeles er såpass begrensede og det på langt nær er midler til alle som trenger det. Hun har for øvrig inntrykk av og tillit til at de største talentene klarer å finne fram til den informasjonen de har behov for, og at de selv tar kontakt med henne.

Da Sørnorsk filmsenter ble etablert i 2008, dekket det kun Agder-fylkene. Det er ingen selvfølge at filmsenterets innretning og vedtekter ville passe bransjen i Telemark perfekt, med tanke på at Agder og Telemark ikke nødvendigvis står overfor de samme utfordringene. Vi har imidlertid fått inntrykk av at filmsenteret har klart å inkludere Telemark på en god måte. Etter vår vurdering er vedtektene og strategiplanen godt tilpasset bransjens situasjon og modenhet slik den framstår i Telemark i dag.

4.2 Filmskapernes erfaringer med Sørnorsk filmsenter

I det følgende presenteres filmskapernes egne erfaringer med og holdninger til Sørnorsk filmsenter slik de kommer til uttrykk gjennom surveydata.

4.2.1 Sørnorsk filmsenters støtteordninger

Av de 28 filmarbeiderne som har svart at de har hatt inntekter fra filmarbeid de siste tre år, er det 11 som oppgir at de har søkt støtte fra Sørnorsk filmsenter. 9 personer oppgir at de har mottatt støtte.

De som oppgir at de *ikke* har søkt støtte fra filmsenteret, har ulike grunner til dette. Den vanligste grunnen er at deres produksjoner faller utenfor støtteordningenes formål. Dette gjelder for eksempel de filmarbeiderne som fortrinnsvis arbeider med oppdragsfilm for næringslivet. Det er også flere som oppgir at de ikke er helt klare for å søke ennå, men at det vil være aktuelt etter hvert. Noen oppgir at de ikke har hørt om Sørnorsk filmsenter før de mottok surveyen, og at de ikke kjente til denne muligheten for å søke midler, eller at de ikke vet hvordan de skal gå fram for å søke. Det ser imidlertid ut til å være en klar sammenheng mellom manglende kjennskap til filmsenteret og støtteordningen på den ene siden, og hvor stor andel av inntekten som kommer fra filmarbeid og hvor stor andel av arbeidstiden som brukes på filmarbeid på den andre siden. Det er grunn til å anta at filmarbeidere som har film som en sentral del av sitt levebød og yrkesliv, kjenner godt til filmsenteret og mulighetene som ligger i støtteordningene.

Av de som har søkt og har fått støtte, er det en gjennomgående tilbakemelding at tilskuddet var helt eller delvis avgjørende for at filmprosjektet kunne gjennomføres, slik disse utsagnene uttrykker:

Prosjektene ville ikke blitt gjennomført uten støtten.

Det var inspirasjonen og forutsetningen for å lage filmen.

Ikke avgjørende, men viktig, meget viktig. Prosjektet er under utvikling nå.

Støtten fra Sørnorsk var alfa og omega.

I noen tilfeller har også støtten fra Sørnorsk filmsenter utløst offentlige midler fra sentralt hold. Dermed har de regionale midlene vært brekkstang for å få utviklet prosjekter med større budsjetter.

4.2.2 Sørnorsk filmsenters kompetansehevende tiltak

Av de som har besvart surveyen er det 11 personer som har benyttet seg av Sørnorsk filmsenters kurs og kompetansehevende tiltak, både nettbasert kurs og kurs arrangert på Sørnorsk filmsenter. De som ikke har benyttet tilbudet, oppgir at kursene ikke har vært relevante for deres produksjon eller at de ikke har hatt tid eller midler til å delta på kurs. Noen få har ikke hørt om tilbudet eller var ikke klar over at filmskapere i Telemark kunne delta. Også her er det en viss sammenheng mellom kjennskap til tilbudet og hvor stor andel av inntekt og arbeidstid som kan spores til filmarbeid.

Noen har deltatt på ett kurs, andre har fått med seg flere forskjellige. Av de som har deltatt på kurs, er tilbakemeldingene jevnt over svært positive:

Veldig bra!

Flotte!

Bra! Viktige!

Det var overraskende positivt. Det var første gang jeg forsøkte kurs direkte på nettet sammen med andre, og særlig siden temaet var så visuelt og spesifikt var det både lærerikt og inspirerende. At vi var en gruppe var også en fin følelse.

Dette kurset var veldig bra og lønnsomt å være med på. Jeg lærte utrolig mye.

Jeg synes de hadde en kvalitet som var MEGET høy. Mitt faglige utbytte var enormt.

Kommentarene fra respondentene tyder på at kursene har et godt faglig innhold. Noen kommenterer også det nyttige ved å møte andre filmarbeidere for å snakke film og bli oppdatert på finansieringsmuligheter og filmfaglige problemstillinger. Det etterlyses for øvrig flere produsentkurs holdt av flere forskjellige produsenter, samt programvarekurs.

4.2.3 Sørnorsk filmsenter som bransjeutvikler

I tillegg til støtteordninger og kompetansehevende tiltak, har Sørnorsk filmsenter fokus på å skape møteplasser for filmskapere, stimulere til mer samarbeid mellom enkeltaktører og bidra til å samle bransjen. Surveymaterialet tyder på at Sørnorsk filmsenter, selv om de har kort fartstid i Telemark, er i ferd med å sette positive spor i bransjen. Her er et utvalg kommentarer om

Sørnorsk filmsenter fra filmskapere som er opptatt av å formidle til evaluator, at Sørnorsk filmsenter må bestå og at Telemark ikke må trekke seg nå:

Et være eller ikke være. Sørnorsk har bidratt til at vi som faktisk driver med film i Telemark har blitt kjent med hverandre. Utrolig nyttig. I tillegg er Sørnorsk filmsenter en grunnpilar for at vi ikke flytter til Oslo.

Flott tiltak – samler oss slik at vi ser at vi er flere og kan spille på samme lag.

Det har fått meg til å «støvsuge» fylket for andre aktører. Og jeg har funnet minst to som jeg vil samarbeide med videre.

De er uhyre viktige for å utvikle filmmiljøet og skape mer samarbeid mellom oss.

De har en samlende faktor, da vi har hatt flere bransjetreff, som får filmfolk tettere.

Før de kom inn var det absolutt ingen initiativer, jeg ante ikke at det eksisterte flere enn meg som drev med film, men etter at Sørnorsk kom inn i bildet er jeg blitt klokere, og vet jeg har noen jeg kan kalle «mine». Så jeg vil si at Sørnorsk sin betydning for oss som arbeider med film i Telemark kan ikke overvurderes, de er avgjørende.

Jeg tror det er svært viktig for å opprettholde et miljø som, uten senteret, ville hatt basen sin i Oslo.

Plutselig fikk vi et filmmiljø hvor folk begynte å snakke sammen. Jeg synes det er viktig.

Felles for disse utsagnene er at de fokuserer på at Sørnorsk filmsenter har gjort mye for å samle miljøet, for å tilrettelegge for at filmarbeidere i regionen skal bli klar over hverandre og kjent med hverandre, og for å stimulere til økt samarbeid og økt læring.

4.2.4 Forbedringspotensiale

Til tross for at surveymaterialet avdekker at mange filmarbeidere er fornøyd med Sørnorsk filmsenter og det arbeidet senteret har påbegynt for filmbransjen i Telemark, er det flere som, når de blir spurt om det, peker på potensielle forbedringsmuligheter.

Flere kurs og seminarer: Mange ønsker seg mer av det som allerede finnes, det vil si flere gode kurs, flere seminarer og flere treffpunkter.

Lokalt fokus: Noen foreslår at noen av kursene blir arrangert innenfor Telemarks fylkesgrense, slik at reiseveien ikke alltid er like lang. Én påpeker at det burde vært en fylkeskontakt som kunne samle trådene innad i Telemark og arbeide aktivt mot unge talenter, for å stimulere det lokale miljøet og for å avlaste Sørnorsk filmsenters daglige leder som da kunne konsentrert seg mer om de profesjonelle aktørene.

Utstyr: Et annet ønske som nevnes, er at det ville være nyttig om Sørnorsk hadde produksjonslokaler og teknisk utstyr til utlån eller utleie.

Synlighet og informasjon: Flere påpeker for øvrig at Sørnorsk filmsenter har litt å gå på når det gjelder synlighet, informasjon og markedsføring av tilbud og tjenester. Eller som én filmarbeider uttrykker det:

Reach out. Vi er mange små de ikke kjenner til.

Økonomi og prioritering: Et generelt ønske om mer penger og til flere prosjekter, er, ikke overraskende, gjennomgående i besvarelsene fra filmskaperne. Noen av filmarbeiderne som har besvart survey, har ønsker om at Sørnorsk filmsenter skal kunne gi støtte til utvikling og produksjon av lengre formater og av tv-serier og spillefilm. Andre ønsker seg et større fokus på og støtte til andre typer film, f.eks. oppdragsfilm. Noen mener satsingen på såkalt 1-minuttsfilm er feilslått eller uheldig, fordi dette ikke bidrar til å profesjonalisere bransjen, men tvert imot henvender seg til personer som lager film for moro skyld, og ikke fordi det er levebrød. Det vil trolig alltid finnes sprikende oppfatninger av hvordan en instans som Sørnorsk filmsenter prioriterer sine midler. Noen kategorier film faller utenfor filmsenteret formål, f.eks. oppdragsfilm og reklamefilm. Film av lengre formater og film skapt for tv-mediet faller ikke utenfor formålet, men er utelatt fordi midlene filmsenteret forvalter ikke strekker til for større produksjonsbudsjetter. 1-minuttsfilm er en bevisst satsing fra filmsenteret for å gi filmskaperne anledning til å leke og eksperimentere innenfor et upretensjøs format, og ikke alltid bruke så lang tid på planleggingsfasen²⁸.

Alt i alt ser det ut til at filmarbeidere i Telemark er svært fornøyd med de utviklingsmulighetene som tilknytningen til Sørnorsk filmsenter gir enkeltaktører og bransjen som helhet. Blir de bedt om å peke på potensialer for forbedring, er de fleste ønsker og forslag knyttet til noe de ønsker mer av. Det er i sum få røster som uttrykker misnøye med utviklingen. Vårt inntrykk er at Sørnorsk filmsenter har, på kort tid og med begrensede tilskuddsmidler og personalressurser, tilført filmmiljøet mye positivt. Det er også vårt klare inntrykk at filmbransjen har tatt godt imot Sørnorsk filmsenter, og at de har store forventninger til en videre satsing på film i Telemark.

4.3 Filmområdet sett fra kommunene

I et kommentarfelt i surveyen stiller en filmskaper følgende spørsmål:

Telemark var det siste fylket i Norge som ble involvert i et regionalt filmsenter. Speiler dette også Telemarks syn på film og nye medier?

En annen filmskaper spør:

Jeg opplever at Sørnorsk [filmsenter] viser stor interesse og lojalitet til sine brukere. Jeg tror at et mer relevant spørsmål er: Hva gjør Telemark for å skape grobunn for et filmmiljø?

I mandatet for denne evalueringen forelå det en plan om å intervju næringssjefene i kommunene som har aktive filmmiljøer. Intervjuene skulle være en inngang til å få vite i hvilken grad kommunene støtter opp under filmskaperne, i tillegg til at de skulle gi et utfyllende bilde av om prøvetilknytningen til Sørnorsk filmsenter har bidratt til å bedre vilkårene for å produsere film i Telemark, og om den har ført til økt aktivitet på filmområdet. Tanken var at næringssjefene ville kunne være en lokal kilde til denne kunnskapen.

Underveis i intervjurunden viste det seg imidlertid at de færreste representantene fra det kommunale og interkommunale næringsapparatet hadde kjennskap til hva som fantes av filmaktører i sine respektive kommuner. Flere av informantene påpekte at det nok ville være mer

---

²⁸ Det skal brukes maksimum 10 dager på produksjonen.

hensiktsmessig å kontakte kultursjefen. Det er gjort korte intervjuer med flere kultursjefer, og inntrykket er at disse har litt mer kjennskap til filmaktørene enn sine kolleger i næringsapparatet.

Et fåtall har imidlertid god kjennskap til både filmaktører og filmsenteret, og alle disse er svært positivt innstilt til samarbeidet med Sørnorsk filmsenter. Tilbakemeldingene er at Sørnorsk filmsenter er en god støttespiller å ha med på laget, og at det har fungert samlende på en bransje som er under etablering. Kommunerepresentantene påpeker at Sørnorsk filmsenter utgjør en faglig kompetanse som kommunene i de færreste tilfeller har selv. De opplever også daglig leder som en sterk faglig ressurs som har brukt av sin tid på filmskaperne i fylket, og at filmskaperne er mer fornøyd med situasjonen enn tidligere. En informant fra en av kommunene i Grenland påpeker at Sørnorsk filmsenter representerer en type rådgivningskompetanse som det ofte kan skorte litt på i Grenland, der mye av den offentlige rådgivningen som er tilgjengelig for næringsaktører er mer industriorientert. Noen understreker at det er avgjørende at fylkeskommunen tenker gjennom hva de vil med filmsamarbeidet og hvilke gevinster de ønsker å få ut av den. Siden bransjen er så umoden, er det ikke tilstrekkelig med bedriftsrettede tiltak, mener én av informantene, og påpeker at det er et stort behov for helhetlige og langsiktige strategier der en også fanger opp unge talenter og bidrar til å utvikle filmkompetanse blant framtidens filmskaperne.

Porsgrunn, Skien og Kragerø peker seg positivt ut som kommuner der det har vært kontakt med både filmaktører og Sørnorsk filmsenter. I de andre kommunene, der filmaktørene også er færre, er kommunenes kjennskap til bransjen og filmsenteret mindre eller helt fraværende. De færreste av dem som er intervjuet fra kommunene har hørt om filmsenteret. De som har kjennskap til filmsenteret har gjerne tilegnet seg dette gjennom for eksempel tidligere arbeidserfaring eller fylkespolitiske verv.

Et søk på «Sørnorsk filmsenter» i søkefeltet på Telemark fylkeskommunes nettsider gir i dag 0 treff.²⁹ At filmsenteret ikke er omtalt på fylkeskommunens nettsider er neppe et problem for filmskaperne selv som trolig vil finne fram til relevant informasjon dersom de er målrettede. For å forankre filmsatsingen rundt i kommunene og for å bidra til å synliggjøre filmbransjen for innbyggere og bygge opp under det arbeidet som Sørnorsk filmsenter utretter, vil det imidlertid være et poeng å omtale filmsatsingen på nettsidene og å løfte fram bransjen og filmsamarbeidet også i andre kanaler og på andre arenaer. Det er vårt inntrykk at Telemark fylkeskommune og Sørnorsk filmsenter har maktet å forankre filmsamarbeidet hos enkeltpersoner i noen få kommuneadministrasjoner, men at det gjenstår et godt stykke arbeid før denne kunnskapen har nådd ut til alle kommunene.

En interessant distinksjon som kommer til uttrykk i intervjuene med kommunerepresentantene er hvordan de ulike informantene forholder seg til ulike typer filmsatsing. Litt forenklet kan en si at filmbransjen i Telemark foreløpig er for uetablert og svak til at den vekker interesse i et næringsperspektiv. Når representanter fra næringsapparatet snakker om film i Telemark, dreier det seg gjerne om Telemark som tematikk og/eller location³⁰ for filmproduksjoner der produksjonsselskapet ikke er lokalt. I et slikt perspektiv handler filmsatsing ikke først og fremst om å satse på filmskaperne i fylket, men å legge til rette for *branding* av stedet eller regionen, og å bygge opp under stolthet blant innbyggere. Når representanter fra kulturavdelingene snakker om

---

²⁹ Søk utført 13.11.2013.

³⁰ Flere større film- og tv-produksjoner er innspilt i Telemark de siste årene, f.eks. *Farmen*, *Robinsonekspedisjonen*, *Telemarkskanalen minutt for minutt*, *Jenter på hjul*, og opptil flere kommende produksjoner som omhandler tungtvannssaksjonen på Rjukan under 2. verdenskrig.

film i Telemark, er mange av dem naturlig nok opptatt av den delen av filmsenterets arbeid som dreier seg om satsing rettet mot barn og unge, og de ønsker en bedre integrering mellom denne satsingen og det som allerede skjer innenfor Den kulturelle skolesekken (DKS), Kulturskolen og Ungdommens kulturmønstring (UKM). Det er rimelig å se næringssjefenes og kultursjefens ulike tilnærminger til film som et utslag av at regional filmpolitikk foreløpig er forholdsvis lite etablert både som næringspolitikk og som kunstpolitikk.

5. Konklusjoner og anbefalinger

Underveis i arbeidet med evalueringen har vi møtt oppfatninger ute i kommunene om at Telemark satser mye på film og TV. Det henvises til at fylkeskommunen og kommunene har støttet flere store produksjoner de siste årene. Eksempler på produksjoner som har fått støtte er *Farmen*, *Jenter på hjul*, *Robinsonekspedisjonen* og *Telemarkskanalen minutt for minutt*. I høst ble det klart at Telemark fylkeskommune også vil støtte produksjonen av den internasjonale TV-serien *Kampen om tungtvannet* med ca. 1 mill. kroner. Det Oslo-baserte selskapet Filmkameratene skal stå for produksjonen i samarbeid med NRK og danske og britiske samarbeidspartnere.

Produksjonen har et totalbudsjett på 75 mill. kroner.³¹ Fylkesrådmannens innstilling var grunnlagt med at serien vil profilere Telemark på en internasjonal arena, og at den vil gi positive ringvirkninger for blant annet reiselivet og verdensarvsøkningen.³² Vi har ingen grunn til å betvile at en slik satsing vil kunne gi en effekt i en eller annen grad for Telemark som destinasjon og for Rjukans verdensarvstatus. Det som er viktig i vår sammenheng er å bemerke at å satse på å utvikle Telemark som location og tematikk for filmproduksjon, *i seg selv* ikke nødvendigvis innebærer en samtidig satsing på den lokale filmbransjen, så lenge det er tilreisende produksjonsselskaper, innenlandske eller internasjonale, som utfører arbeidet. Promotering av Telemark som location kan imidlertid være positivt også for lokal bransje dersom produksjonen drar med seg lokale filmarbeidere.

Dette berører også spørsmålet om hva filmpolitikk egentlig er. Filmpolitikk kan være, som over, næringspolitikk i form av reiselivspolitik eller *branding* av et sted. Filmpolitikk kan være næringspolitikk rettet mot lokalt baserte filmaktører som fortrinnsvis produserer oppdragsfilm og reklamefilm for næringsliv og offentlig virksomhet, eller den kan være næringspolitikk fokusert på kunsthilsmakerne. Filmpolitikk kan også være kulturpolitikk med en viss betoning av filmskaping som kunstnerisk virksomhet og levebrød, eller den kan være kulturpolitikk der næringsperspektivet er helt nedtonet. I sistnevnte versjon er tiltak mot barn og unge en viktig bit. De regionale filmpolitiske virkemidlene sorterer under Kulturdepartementet, men er i sin karakter både kultur- og næringspolitiske.

Da Telemark fylkeskommune gikk inn i prøvesamarbeidet med Sørnorsk filmsenter, var det med ønske om at det ville føre til mer penger til film i Telemark, flere produksjoner, høyere filmfaglig kompetanse i filmmiljøet og flere tiltak rettet mot barn og unge. Mer konkrete og tallfestede kriterier for suksess ble ikke satt. Underveis i arbeidet med evalueringen har det blitt tydelig at det er mye positivt på gang i filmmiljøet i Telemark, men at det foreløpig er begrensede resultater rent konkret. Prøveordningen har vært virksom i litt mer enn to år, fra høsten 2011 til høsten 2013. Det er en kort periode hvis en har ønske om å måle varige endringer.

---

³¹ <http://www.aftenposten.no/kultur/Lager-TV-drama-om-Kampen-om-tungtvannet-7184852.html> (besøkt 13.11.2013).

³² <http://www.telemark.no/Aktuelt/Vil-stoette-Kampen-om-tungtvannet#.UoOJzPILoAQ> (besøkt 13.11.13).

Én del av oppdraget har vært å undersøke hva som kjennetegner filmmiljøet i Telemark og hvordan det er å være filmskaper i Telemark, med fokus på arbeidsvilkår og visjoner/ambisjoner. Denne delen av arbeidet kan oppsummeres i følgende punkter:

Filmmiljøet i Telemark:

- Telemarks filmbransje er blant de minste i landet.
- Filmmiljøet er under etablering. Om miljøet pr. i dag er så etablert at det kan karakteriseres som en bransje, kan diskuteres. Det mangler imidlertid ikke på ambisjoner blant mange filmarbeidere. Det er også tegn til at aktiviteten og kvaliteten er på vei opp.
- Det finnes filmarbeidere i de fleste av fylkets kommuner, men de aller fleste filmarbeiderne holder til i Porsgrunn og Skien.
- Filmmiljøet består av enkeltpersoner og små bedrifter: Av 88 filmforetak er 9 aksjeselskap, resten er enkeltmannsforetak.
- Anslagsvis 10-20 foretak har høy aktivitet. Det finnes pr. i dag ingen produksjonsselskaper i Telemark som er store nok til å kunne ta rollen som regionalt «lokomotiv».
- Mange filmarbeidere er mangesylsere, det vil si at de har annet arbeid som sitt hovedyrke, og arbeider med film på si. I 2012 hadde Telemark 21 sysselsatte filmarbeidere, det vil si filmarbeidere som har filmarbeid som sitt hovedyrke.
- Bransjen er lite samlet, men dette er i positiv endring.
- Filmskaperne opplever at det å holde til i Telemark sammenlignet med f.eks. Oslo, byr på ekstra utfordringer omkring finansiering, fagmiljø, kompetanse, nettverk og tilgang på utstyr.
- På den andre siden er Telemark et godt utgangspunkt for locations og for samarbeid på Østlandet og Sørlandet. Filmmiljøet er lite og oversiktlig, konkurransen er liten, det er lett å få hjelp ved behov, og det er god tilgang på regionalt råstoff å lage film av.

Den andre delen av oppdraget har vært å undersøke hvilken eventuell nytte filmbransjen i Telemark har hatt av prøvesamarbeidet med Sørnorsk filmsenter. Det samlede materialet gir grunnlag for å trekke følgende konklusjoner:

Med støtteordningene fra Sørnorsk filmsenter har filmarbeidere i Telemark på en bredere basis fått en mer forutsigbar finansieringskilde. De 4,5 mill. kronene som Sørnorsk filmsenter har hatt til utdeling til filmskaperne i Telemark og Agder i inneværende år, rekker ikke langt med tanke på hvor kostbart det er å produsere film. Likevel kan vi slå fast at medlemskapet i Sørnorsk filmsenter har ført til en økning i offentlige midler til film i Telemark. Tildelinger fra andre offentlige pengepotter har vist seg å være små og sjeldne, og har kun kommet et lite antall aktører til gode.

Om antall filmproduksjoner har økt og om Sørnorsk filmsenter er årsak til en eventuell økning, er det foreløpig vanskelig å dokumentere. Det er imidlertid mye på gang i bransjen, og Sørnorsk filmsenter kan melde om en stigende aktivitet og bedre kvalitet på søknadene i dag enn tilfellet var tilbake i 2011. Filmskaperne selv bekrefter dette inntrykket av vekst i aktivitet, søknader og kvalitet, og peker på Sørnorsk filmsenter som den definitive katalysator for det positive som er i

ferd med å skje. Kompetansehevende tiltak og tiltak som har som formål å samle bransjen og å skape mer samarbeid og erfaringsutveksling, har vært vellykkede og har blitt tatt godt imot av filmskaperne. Helhetlig sett viser bransjen tegn til en begynnende profesjonalisering.

Har medlemskapet ført til mer filmarbeid for filmskaperere i Telemark? Sysselsettingsdata kan ikke bekrefte en signifikant økning. Surveydata gir indikasjoner på at enkeltaktører har økt sin aktivitet på filmområdet, men materialet gir ikke grunnlag for å generalisere. Prøveperioden er også i korteste laget til at det er mulig å konkludere på dette spørsmålet. Film er i tillegg en tidkrevende produksjonsform. Surveydataene viser at det er mye på gang i filmmiljøet, men det kan ta tid før omverden ser resultatene i form av ferdige produksjoner. Flere filmskaperere for øvrig uttrykk for at det er flere filmer som er laget i denne perioden som aldri ville blitt realisert uten den finansielle støtten og rådgivningen underveis fra Sørnorsk filmsenter.

Oppsummert, har medlemskapet i Sørnorsk filmsenter så langt hatt følgende effekter:

Effekter av prøvemedlemskapet i Sørnorsk filmsenter:

- Økte offentlige midler til film i Telemark
- De offentlige midlene har kommet flere filmskaperere til gode
- Mer aktivitet på filmområdet
- Bedre kvalitet på filmprosjektene, i følge Sørnorsk filmsenter
- Kompetansehevende tiltak er benyttet og vurdert positivt av dem som har deltatt
- Begynnende modning, samling og profesjonalisering av bransjen

Hovedkonklusjonen er at Sørnorsk filmsenter gjennom finansiell støtte, kompetanseheving og bransjetiltak har åpnet noen dører for filmskaperere i Telemark, og at det er gode muligheter for at den begynnende satsingen vil kunne føre til en fortsatt positiv utvikling av en liten, men lovende, bransje.

5.1 Anbefalinger

Telemark fylkeskommune skal vurdere om medlemskapet i Sørnorsk filmsenter skal videreføres og gjøres til en varig ordning. Evalueringen av medlemskapet viser at filmbransjen i Telemark er liten, men i positiv utvikling. Sørnorsk filmsenter ser ut til å ha en betydelig del av æren for denne utviklingen.

De statlige filmpolitiske virkemidlene består av både nasjonale og regionale midler og tiltak. De regionale filmsentrene er, sammen med de regionale filmfondene i de regionene som har slike, viktige for filmmiljøene utenfor Oslo. Dersom Telemark velger å avstå fra å forlenge samarbeidet med Sørnorsk filmsenter, vil Telemark som det eneste fylket i landet igjen være uten tilgang til regionale filmmidler. Tilgangen på nasjonale filmmidler, eksempelvis fra Norsk filminstitutt, har vist seg å være svært liten og usikker.

Disse to forholdene, Sørnorsk filmsenters foreløpige, men gode resultater i Telemark, kombinert med det faktum at nasjonale filmmidler erfaringsmessig i liten grad tilkommer filmskaperere i

Telemark, gjør at vi velger å anbefale Telemark fylkeskommune å videreføre samarbeidet med Sørnorsk filmsenter også etter prøveperioden. Dette bør, etter vår vurdering, gjøres gjennom at Telemark fylkeskommune går inn på eiersiden i selskapet, og slik får innflytelse i styret som de andre eierne.

Både filmskaperne, kommunene og Sørnorsk filmsenter etterlyser en mer offensiv satsing på filmområdet fra fylkeskommunens side. Det er blitt uttrykt fra alle parter at like viktig som Sørnorsk filmsenters tilstedeværelse i fylket, er det at det politiske Telemark drøfter og definerer hva en vil med film, og jobber aktivt inn mot både filmbransjen, Sørnorsk filmsenter og sentrale myndigheter.

I tillegg til å gå inn som medeier i Sørnorsk filmsenter, vil vi anbefale at Telemark fylkeskommune i samarbeid med bransjen og Sørnorsk filmsenter utarbeider en langsiktig strategi for filmområdet i Telemark.

Når det gjelder å dyrke fram flere unge talenter, har fylkeskommunen hånd om to offentlige satsinger som omhandler kunst- og kulturuttrykk for og blant barn og unge: Den kulturelle skolesekken og Ungdommens kulturmønstring. På næringsssiden har fylkeskommunen hånd om én offentlig satsing rettet mot entreprenørskap for barn og unge – Ungt Entreprenørskap Telemark, som har programmer rettet mot alle alderstrinn (barnehage, grunnskole, videregående skole og høyskole). **Vi anbefaler at det gjøres en vurdering av om det gjennom disse tre eksisterende ordningene, og fortrinnsvis i samarbeid med Sørnorsk filmsenter, kan gjøres grep som kan stimulere barn og unges kunnskap om og interesse for filmmediet.**

Intervjurunden med næringsapparat og kulturavdelinger viser at filmsatsingen er, med noen hederlige unntak, svakt forankret i kommunene. Etter vår oppfatning bør det ikke være Sørnorsk filmsenters ansvar alene, med sine begrensede administrative ressurser, å synliggjøre filmsenteret og de støtteordninger og tjenester de tilbyr. **Vi anbefaler at Telemark fylkeskommune tar et ansvar for å bygge opp under Sørnorsk filmsenter gjennom å arbeide aktivt på å forankre og bevisstgjøre betydningen av filmarbeid og filmmediet på de arenaer fylkeskommunen har, for eksempel næringskollegiet, kommuneavtaler m.m.**

En naturlig forlengelse av en offensiv satsing på film som kunstuttrykk og næring, er på sikt etablering av et regionalt filmfond for Telemark og Agder som har kraft nok til å utgjøre en betydelig finansiering av spillefilmproduksjoner. **Vår anbefaling er at Telemark fylkeskommune først tar rollen som en aktiv medeier i Sørnorsk filmsenter og får igangsatt strategisk arbeid på filmområdet. Dernest bør spørsmålet om regionalt filmfond komme på agendaen.**

Anbefalinger:

- 1) Videreføre samarbeidet med Sørnorsk filmsenter og bli medeier
- 2) Utarbeide en langsiktig strategi for filmområdet i Telemark
- 3) Vurdere om eksisterende ordninger rettet mot barn og unge kan bygge opp under Sørnorsk filmsenters arbeid for unge filmskaperne
- 4) Arbeide for en bedre forankring av filmsamarbeidet i kommunene og på andre relevante arenaer
- 5) På sikt vurdere etablering av et regionalt filmfond

Referanser

Heian, Mari Torvik, Knut Løyland og Per Mangset (2008): *Kunstnernes aktivitet, arbeids- og inntektsforhold, 2006*. Rapport nr. 241. Telemarksforsking.

Kultur- og kirke departementet (2007): *St.meld. nr. 22 (2006-2007) Veiviseren. For det norske filmløftet*.

Mangset, Per (1998): *Kunstnerne i sentrum. Om sentraliseringsprosesser og desentraliseringspolitikk innen kunstfeltet*. Rapport nr. 11. Norsk kulturråd.

Ryssevik, Jostein og Turid Vaage (2011): *For en neve dollar mer. En evaluering av den statlige støtten til regionale filmfond*. Ideas2evidence rapport 9/2011.

Stavrum, Heidi (2009): *Filmskaping i Norge – tivoli, kunst eller næring?* Mangset, P. og Røyseng, S. (red.): *Kulturelt entreprenørskap*. Fagbokforlaget.

Sørnorsk filmsenter: *Strategiplan for Sørnorsk filmsenter AS 2013-2017*.

Sørnorsk filmsenter: *Årsrapport 2012*.

Vedlegg

Survey sendt ut til filmarbeidere i Telemark:

Denne spørreundersøkelsen sendes ut til filmmiljøene i Telemark.

Formålet med undersøkelsen er å finne ut hvilken nytte Sørnorsk filmsenter har for folk som jobber med film i Telemark.

Dine svar er av stor verdi for undersøkelsen.

1. Har du de siste tre år hatt inntekter fra arbeid som er tilknyttet utvikling eller produksjon av film?

- (1) Ja
(2) Nei

Nå vil du få noen spørsmål som handler om din arbeidssituasjon:

2. Kan du beskrive hva ditt arbeid knyttet til film går ut på?

3. Omtrent hvor mange prosent av inntekten din kommer fra arbeid som er knyttet til film? Ta utgangspunkt i bruttoinntekt (før skatt). For 2013, anslå omtrentlig hvordan du tror det vil ligge an ved årets slutt.

	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
2013	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2012	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2011	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

4. Omtrent hvor mange prosent av inntekten din kommer fra annet arbeid? Ta utgangspunkt i bruttoinntekt (før skatt). For 2013, anslå omtrentlig hvordan du tror det vil ligge an ved årets slutt.

	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
2013	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2012	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2011	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

5. Omtrent hvor mange prosent av arbeidstiden din bruker du på arbeid knyttet til film? For 2013, anslå omtrentlig hvordan du tror det vil ligge an ved årets slutt.

	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
2013	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2012	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2011	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Omtrent hvor mange prosent av arbeidstiden din bruker du på annet arbeid? For 2013, anslå omtrentlig hvordan du tror det vil ligge an ved årets slutt.

	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
2013	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2012	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2011	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

7. Arbeidsvilkår og karriere: Hvordan opplever du hverdagen som filmarbeider i Telemark?

8. Hvilke planer eller ønsker har du for din arbeidskarriere i årene som kommer?

9. Hva mener du er de største utfordringene knyttet til å jobbe med utvikling/produksjon av film i Telemark?

10. Hva mener du er de største fordelene knyttet til å jobbe med utvikling/produksjon av film i Telemark?

11. Hvor har du ditt filmfaglige nettverk? Du kan markere flere alternativer.

- (1) Lokalt i min kommune
- (2) I Telemark
- (3) I andre fylker. Spesifiser hvor:
- (4) I utlandet. Spesifiser hvor:

Nå vil du få noen spørsmål knyttet til Sørnorsk filmsenter:

12. Sørnorsk filmsenter gir støtte til utvikling og produksjon av kort- og dokumentarfilm, bransjefremmende tiltak og utvikling av unge talenter.

Har du *søkt* støtte fra Sørnorsk filmsenter?

- (1) Ja
(2) Nei

13. Hvorfor ikke?

14. Hva søkte du Sørnorsk filmsenter om støtte til?

15. Har du fått *innvilget* støtte fra Sørnorsk filmsenter?

- (1) Ja
(2) Nei

16. Spesifiser hvor mye du fikk i støtte og til hvilke(t) prosjekt(er):

17. I hvilken grad bidro støtten til at du kunne gjennomføre prosjektet?

18. Har du benyttet deg av Sørnorsk filmsenters kurstilbud?

- (1) Ja
(2) Nei

19. Hvorfor ikke?

20. Spesifiser hvilke(t) kurs du har tatt:

21. Hva var dine erfaringer med kurstilbudet?

22. Hvilke forventninger har du til Sørnorsk filmsenter framover?

23. På hvilken måte kan Sørnorsk filmsenter best hjelpe deg til å nå dine mål?

24. I hvilken grad er Sørnorsk filmsenter viktig for filmmiljøet i Telemark, slik du ser det?

25. Er det noe Sørnorsk filmsenter bør bli bedre på?

26. Har du noe annet på hjertet som du mener bør komme fram i en undersøkelse som denne?

Til slutt har vi noen bakgrunnsspørsmål til deg:

27. Er du

(1) Kvinne

(2) Mann

28. Hvilket år er du født? (åååå)

29. Hvilken kommune bor du i?

Tusen takk for at du besvarte undersøkelsen!

Vennlig hilsen
Åsne Dahl Haugsevje
Telemarksforsking